

NOVI O D M E V

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

ŠTEVILKA 4
FEBRUAR 1998

HINKO NUČIĆ
1883 - 1970

GLUMAC - REDATELJ - PISAC
I ODOM - SLOVENAC
SVOJIM RADOM U PRVIH POLOVICI 20. STOLJEČJA
TRAJNO JE OBLJEŽIO
HRVATSKO - GLUMIŠTE

SVOM DOŽIVOTNOM POSLANJEM PREDSEDNIŠTU
SPOMEN PLOČU
PGDIZI

SLOVENSKI DOM

ZAGREB, 1998

- da je bila pisateljica **Mira Mihelič** (1912 - 1985) rojena v Splitu.

- da je na praznovodbi opere »Mila Gojsalič« Jakova Gotovca v HNK v Zagrebu 18. maja 1952 v vlogi Petra Kulišića nastopil **Josip Gostič**.

- da je Slovenija z več kot pol milijona slovenskimi gosti na Hrvaškem prva in najpomembnejša hrvaška turistična partnerica, Hrvaška pa je za slovenski turizem četrti najpomembnejša država.

- da je bil pesnik in prevajalec **Alojz Gradnik** (1882 - 1967) član »Stola sedmerice« v Zagrebu od leta 1936 - 1941.

- da je prevajalec, razširjevalec slovenske književnosti, duhovnik in misionar **Ferdinand Kolednik** (1907 - 1981) končal teologijo v Zagrebu. Izpopolnjeval se je na Sorboni in Montpelieru, po II. svetovni vojni je odšel v Kanado in bil misionar v Ekvadorju, nazadnje pa je živel na Korškem. Oskrbel je prevode Jurčičevega Josipa Kozjaka v 50 jezikih.

- da je **Franjo Marn** leta 1879 objavil »Hrvatsko slovnico za Slovence« v Zagrebu. Marn (1846-1905) je pokopan v Zagrebu.

- da je literarni zgodovinar **Jože Pogacnik** od leta 1981

predaval slovensko književnost na novoustanovljeni univerzi v Osijeku

- da je **Ivo Sever** (1898 - 1931), dramatik, publicist in trgovec v Zagrebu (imel je knjigarno in lastno založbo) leta 1930 izdal revijo Samorodnost in da so leta 1929 na njegovo pobudo ustanovili Slovensko prosvetno društvo v Zagrebu. Umrl je v Zagrebu.

- da se je **Stanko Vraz** (1810 - 1851) leta 1838 preselil v Zagreb, kjer je tudi umrl.

- da je bil Valentin Zarnik (1837 - 1888) domači učitelj baronu Rauchu v Lužnici pri Zagrebu od leta 1861 - 67.

- da je leta 1466 **Martin iz Loke** sestavil Škofjeloški rokopis slovenskih imen za mesece, ki se hrani v Nationalbibliotheki na Dunaju: PROSINEC, SEČAN, SUŠEC, MALI TRAVEN, VELIKI TRAVEN, ROBOV CVET, MALI SRPAN, VELIKI SRPAN, POBERUH, LISTOGNOJ, KOZOPRSK, GRUDEN

- da je na praznovodbi opere »Kamenik« Jakova Gotovca 17. decembra 1946 nastopil **Josip Gostič**.

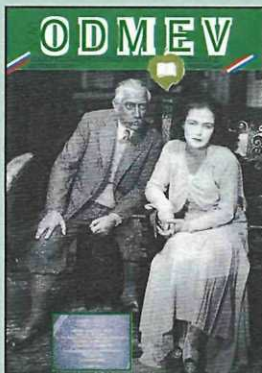
Polona Jurinič in Silvin Jerman

Vir: »Kazališno izdanje«, HNK Zagreb, »Slovenska književnost«, CZ 1996, Delo, 18.12.1997.

ŠE BOMO ODMEVALI!

Cestitke, ki sem jih prejel za naš časopis, so me zelo razveselile. Če so bile namenjene samo meni, kot uredniku, so bile nepravilne: ni samo moja zasluga, da je naš Novi odmev tako dopadljiv, kot pravijo - vsebinsko in tudi po tehnični opremi. Priznam, da je moja zasluga, da sem več kot eno leto sitnari in sitnari, da začnemo izdajati društveni časopis po vzoru na glasilo, ki ga je izdajalo društvo »NAKIC« v letih 1932 in 1933. Sitnari sem tako dolgo, dokler niso po mojem nadlegovanju dozorele okoliščine, v katerih se je reklo: »No, pa se podajmo in to avanturo! Če si že zagrizel v to, boš pa urednik in grizi naprej!« Pa ni bilo tako. Nisem sam grizel. To smo počeli vsi, ki smo se zbrali v uredništvu. Čeprav mi ni čisto jasno, kako se je že kar takoj našlo toliko ljudi, ki so bili pripravljeni zagristi v idejo za naš časopis. Posebno vzdusje je med nas, novinarske amaterje, vnesla edina profesionalna oseba v časnikarstvu - Ilinka. Čeprav mlada, je nas starejša, pa tudi tiste v tretji življenjski dobi, tako spodbujala in včasih tudi kregala, da nam ni preostalo drugega, kot delati in delati. In to hitro delati. Kot ljubiteljske »novinarje« nas je

učila prvih pravih novinarskih korakov. Za nas je sestavila celo mali učni pripomoček: »Nekaj pravil pisanja novinarskih besedil«. To nam služi kot duhovniku brevijar. Najprej nam je šlo bolj počasi, pa tudi težko,

Tudi ob izidu tretje številke Novega odmeva smo prejeli številne pisne in telefonske čestitke. Nekateri povabljeni so se tudi pisno opravičili, ker niso utegnili priti na predstavitev, med njimi slovenski kulturni minister **Jožef Školč**, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti **France Bernik**, novomeški župan **Franci Koncilijs**, akademik **Ivo Frangeš**, dekan dekanije **Leskovec Tone Trpin**...

ker nismo bili navajeni na novinarski način in tempo delovanja. Včasih smo bili malo užaljeni, pa smo se prepirali, toda nikoli sprli. Smo tak kolektiv, kakršnega v svoji dolgoletni praksi, v službi, v društvenih organizacijah, nisem nikoli spoznal. Tako enodušnega kolektivnega dela še nisem doživel. Zato so vse pohvale, ki sem jih osebno prejel, pohvale celotnemu uredništvu in to sem vsakomur povedal. Jaz sem urednik predvsem zato, ker nekdo to pač mora biti, vsaj formalno. V našem uredništvu je to častna dolžnost in sem na to lahko samo ponosen. Razumljivo je, da uspeha ne bi bilo brez vseh sodelavcev, za uspeh Novega odmeva pa so zaslužni tudi strokovnjaki za tehnično oblikovanje, prelom in tisk. Naš Novi odmev bo še dolgo odmeval. Ne glede na »božično čestitko« hrvaškega državnega sabora, ki nas je kot manjšino izbrisal iz ustave. V svojem časopisu bomo še naprej pisali o tem, kdo smo Slovenci bili in kdo smo v naši hrvaški domovini. Bomo odmevali!

Silvin Jerman

KLARA ŽEL: ZAHVALA

Dober glas Novega odmeva že daleč po svetu razlega. Kar v Slovenskem domu se godi, vedno nekaj novega se rodi, da človek res iskreno zaželi in zahvalo zaslužnim podeli. Prvi Novi odmev bil je tanki tudi bolj kratki s članki. Pravi član se res potruji, kar napiše, uredništvu ponudi.

Zanimiva vsaka številka je vse bolj za prebrati nikdar dovolj. Novi odmev težko se čaka, seveda nova številka vsaka. Veliko tega nismo znali, a kje? - Bi pa to vse prebrali. Vrata odmeva, vsem so odprta, vidite, prispela je številka četrta. Naj le raste odmev za odmevom da kaj brati bo dan za dnevom. Samo pogumno tako naprej, v slogi in uspehu kot doslej!

Naslovnica: Hinko Nučič s soprogo, igralko **Viko Podgorsko**. Spominska plošča na pročelju Slovenskega doma.

Novi odmev izdaja Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba. Za izdajatelja: **Darko Šonc**, Urednik: **Silvin Jerman**. Uredništvo: **Miroslava Marija Bahun, Marijan Horn, Polona Jurinič, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Štrašek, Darko Šonc, Ilinka Todorovski** (pregled in oprema besedil). Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**. Tisk: FS d.o.o., Masarykova 28, Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: 500 izvodov. Naslov uredništva: Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: ++ 385 1 421 985.

USTAVNE SPREMEMBE DOGODEK KI NAS JE PRETRESSEL

Slovinci na Hrvaškem že vsa poosamosvojitvena leta na svoji koži občutimo vzpone in padce v političnih odnosih med Zagrebom in Ljubljano. Ko smo v začetku decembra zvedeli, da slovenski premier Drnovšek prihaja na prvi uradni obisk na Hrvaško po treh letih in pol, smo to razumeli kot vzpodbudno znamenje otoplitve odnosov. Po sestanku z državnim poglavarjem **Tudmanom**, premierom **Matešom** in predsednikom sabora **Pavletićem** ter po podpisu štirih meddržavnih sporazumov je premier Drnovšek dejal, da bo morda prav leto 1998 prelomnica v slovensko-hrvaških odnosih, saj bi lahko prineslo rešitev za prav vsa še odprta vprašanja. Prav zato, ker sta se vladni delegaciji razšli v tako optimističnem ozračju, je nekaj minut pozneje tem bolj presenetila novica iz sabora. Kot strela iz jasnega je udarila vest, da za Slovence odslej ne bo več prostora v hrvaški ustavi.

KAJ SE JE ZGODILO?

V tako imenovani božični ustavi iz leta 90 je v temeljnih načelih pisalo, da je Republika Hrvaška država hrvaškega naroda in pripadnikov manjšin, ki so njeni državljani, to pa so Srbi, Muslimani, Slovenci, Čehi, Slovaki, Italijani, Madžari, Židi in drugi. Ko je državni poglavar **Tudman** v začetku novembra v sabor poslal seznam željenih ustavnih sprememb, je med drugim predlagal, da bi poimensko navajanje manjšin izpustili. Temu predlogu se je veliko poslancev uprlo, zato je kazalo, da bo ta del ustave ostal nespremenjen. Toda tik pred glasovanjem 12. decembra se je na saborskih klopih znašel nov predlog dopolnila (pripravili so ga predstavniki Italijanov **Radin**, predstavnik Madžarov **Jakab** in predstavnik Čehov in Slovakov **Starek**), po katerem bi se naštevane manjšine sicer ohranile, vendar pa bi se črtali Muslimani in Slovenci ter dodali Avstrijci, Nemci, Rusini in Ukrajinci. In tak predlog - torej z naštetimi 10-imi narodnostmi in brez Slovencev - je nazadnje dobil potrebno dvotretjinsko podporo.

Kriteriji, po katerih so iz nove ustave izpadli Slovenci so do dandanes ostali skrivnost: če gre za načelo avtonomnosti, ni jasno, zakaj so Slovenci in Muslimani leta 90, ob sprejetju prve ustave, to bili, zdaj pa niso več. Če gre za načelo številčnosti, so vprašljive vse štiri dodane manjšine. Argument recipročnosti pa pade že pri Srbih, saj njihova matična država, Zveza ne republika Jugoslavija hrvaške manjšine ne priznava.

Predsednik Zveze slovenskih organizacij na Hrvaškem **Šonc** je isti večer šokirano in ogorčeno izjavil, da za slovensko skupnost na Hrvaškem, za njihova štiri zelo dejavna društva ne bo nič več tako, kot je bilo doslej. Po Šoncavih besedah se je pokazalo, da je v tem primeru odpovedala tudi matična domovina Slovenija, ki se vseh šest poosamosvojitvenih let ni dokončno izrekla o tem, ali so Slovenci na Hrvaškem zamejski, manjšina, izseljenci ali kaj četrtega. In tak neopredeljen odnos Ljubljane so v Zagrebu spretno izkoristili.

KAJ ZDAJ?

V naslednjih dneh so v Ljubljani in tudi v Zagrebu kar deževale izjave na to temo. V Sloveniji se je prvi oglašil podpredsednik vlade **Podobnik**, ki je izjavil, da gre za »nepričakovano in zaskrbljujočo potezo sosednje države, ki sproža dvom o iskrenosti hrvaških prizadevanj za razrešitev odprtih vprašanj.«. Tudi državni sekretar v ministrstvu za znanje zadeve **Vajgl** je dejal, da gre za nenavadno odločitev Hrvaške, ki je za Slovence na Hrvaškem iz razumljivih razlogov težko sprejemljiva. Tako stališče je pozneje ponovil tudi premier Drnovšek, ko je dejal, da je bila novica iz Zagreba »res slab signal«.

18. decembra sta o novih razmerah, v katerih so se znašli Slovenci na Hrvaškem, razpravljala slovenska vlada in državni zbor. Vlada je sprejela naslednje sklepe:

- od hrvaške bo zahtevala pojasnila in zagotovila, da se raven zaščite in podpore Slovincem na Hrvaškem ne bo znižala
- vlada bo še naprej moralno in gnotno podpirala Slovence na Hrvaškem v njihovem prizadevanju, da ohranijo narodnostne značilnosti in vrednote ter da si v okviru pravnega reda Hrvaške zagotovijo ustrezno zaščito
- vlada bo o tej žgoči problematiki še razpravljala.

Državni zbor pa je izrazil presenečenje nad spremembami hrvaške ustave in slovensko vlado pozval, da pripravi predlog zakona ali nacionalni program o odnosu do Slovencev zunaj države, da Slovincem na Hrvaškem zagotovi vso podporo pri ohranjanju in razvijanju slovenske skupnosti. Hrvaški državni vrh je vzmernirjenje miril z vzpodbudnimi stališči. Najprej je vlada sporočila, da se z ustavnimi spremembami manjšinski položaj Slovencev ni poslabšal in da bodo pripadniki vseh manjšin, tudi tistih, ki niso navedene v ustavi, uživali vse pravice v skladu z najvišjimi svetovnimi merili. Tako stališče je potrdil tudi Svet za obrambo in nacionalno varnost, ki ga vodi državni poglavar **Tudman**. Nazadnje je ministrstvo za zunanje zadeve napovedalo, da bo v najkrajšem času v Ljubljano posredovalo predlog dvostranskega sporazuma o vzajemni zaščiti majšin, kakršnega je Hrvaška že sklenila z Italijo in Madžarsko. Pozneje (po januarskem sestanku zunanjih ministrov **Frlca** in **Granića** na Otočcu) se je izkazalo, da bi bila za Ljubljano in Zagreb morda bolj sprejemljiva deklaracija, ki bi načelno potrdila pripravljenost obeh držav, da v obravnavanju manjšin dosledno spoštujeta najvišja evropska načela. Vzodbudna vest je prišla tudi iz poslanske pisarne **Furija Radina**, ki je sredi decembra sporočil, da bo skupaj s poslancem **Njegovanom Starekom** sprožil postopek za vrnitev slovenske manjšine v ustavo. To napoved je Zveza slovenskih društev na Hrvaškem podprla, kar je tudi zapisala v prvi politični izjavi v zgodovini svojega obstoja. V njej je postavila tudi nekaj zelo jasnih zahtev.

Ustavni zapleti so vlado v Ljubljani prvič prisilili, da oblikuje jasno stališče do rojakov na Hrvaškem, ki si v svoji matični domovini nikakor niso uspeli izboriti položaja, kakršnega imajo drugi zamejski Slovenci: tržaški, koroški, porabski... Vprašanje Slovencev na Hrvaškem je bilo v poosamosvojitvenih letih pravzaprav nekakšna tabu tema; le tu in tam je bilo mogoče zaslediti bolj ali manj sramežljivo izjavo kakšnega slovenskega politika, češ, da so Slovenci avtohtoni le v Istri in da o kakšni manjšini ne more biti govora. Zadržanost je brez dvoma povezana tudi z dejstvom, da v Sloveniji - po podatkih iz leta 91 - živi okoli 55 tisoč Hrvatov. Njih v slovenski ustavi nikoli ni bilo in tudi hrvaškimi kulturno-prosvetnim društvom slovenska vlada ne namenja niti približno toliko sredstev, kot hrvaška slovenskim. Šele nenadni decembrski zaplet v hrvaškem saboru je Slovenijo postavil pred nalogo, da ugrizne tudi v to - morda kislo - jabolko. Sicer bi utegnil seznam klasičnih odprtih vprašanj med državama postati obremenjen še z manjšinskim sporom.

(I.T.)

KAKŠEN JE NAŠ STATUS?

V slovenskem državnem zboru je 5. februarja zasedala komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Njen predsednik **Marijan Schiffrer** je na sejo povabil tudi predstavnike slovenskih društev na Hrvaškem: iz Slovenskega doma **Darka Šonca** in **Francja Straška**, z Reke **Vinka Žiberta** in **Marijana Kebrja**, iz Splita **Boštjana Kordiša** in **Gustava Zupana**. Navzoči so bili še državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu **Mihaela Logar**, svetovalec **Andrej Škerlevaj**, slovenski veleposlanik v Zagrebu **Matija Malešič**, predstavnik Instituta za narodnostna vprašanja **dr. Vera Kržišnik-Bukić**.

V ospredju pogovorov so bile posledice nedavnega črtanja slovenske manjšine iz hrvaške ustave, ki je znova odprlo vprašanje statusa Slovencev na Hrvaškem. Predsednik Zveze slovenskih društev **Darke Šonc** je poudaril, da bi morala država Slovenija jasno opredeliti status Slovencev na Hrvaškem, saj zdaj ni jasno, ali gre za avtohtono manjšino, izseljence ali zdomce. Ocenil je, da je do črtanja iz ustave morda prišlo tudi zato, ker matična država ni imela izdelanega odnosa do njihovega statusa. »Vedno se sprašujemo, kaj smo Slovenci na Hrvaškem. Sami čutimo, da smo v enakem položaju kot Slovenci na Koroškem, v Italiji in na Madžarskem, čeprav v slovenski zakonodaji nismo tako obravnavani,« pa je dejal predsednik slovenskega društva **Triglav Split Boštjan Kordiš**. Predstavniki Zveze so se opozorili na žgoč problem pridobivanja slovenskega državljanstva. Številni Slovenci na Hrvaškem ga namreč ne morejo dobiti, kar le še pospešuje njihovo asimilacijo.

Komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu je sklenila, da bo vlado opozorila, naj v predlog zakona oziroma nacionalni program o odnosu do Slovencev izven Slovenije uvrsti tudi Slovence na Hrvaškem. Predstavniki Slovencev na Hrvaškem so opozorili tudi na lejtvo, da imajo, predvsem na Reki, v Šibeniku in Splitu, velike težave pri dostopu do informacij iz matične domovine. Kar zadeva denarno pomoč Slovenije, o povedali, da je bila doslej zadovoljiva, le lani je prišlo do težav zaradi zamude pri sprejemanju proračuna. Poudarili so še, da so vedno zelo dobro sodelovali z lokalnimi hrvaškimi predstavniki in opozorili, da izjave nekaterih slovenskih poslancev, češ da je Hrvaška Sloveniji sovražna država, zelo škodijo Slovenem na Hrvaškem.

Člani Komisije so dejali, da niso vedeli, da so Slovenci na Hrvaškem tako dobro organizirani in povezani. Strinjali so se, da so takšna neposredna srečanja s Slovenci iz Hrvaške zelo pomembna in potrebna.

Franc Strašek in STA

Popoldanske ure v Ljubljani so člani sveta Zveze slovenskih društev na Hrvaškem izkoristili za sestanek. Na dnevnem redu sta bili dve temi: sprejem pravilnika o financiranju članice Zveze in sprejem slovenskega društva »Dr. France Prešeren« iz Šibenika v članstvo Zveze. Oba predloga sta bila soglasno sprejeta.

IZ USTAVA

REPUBLIKE HRVATSKE
(Izvorišne osnove):

(do 12.12.1997)

Republika Hrvatska ustanovljuje se kao nacionalna država hrvatskoga naroda i država pripadnika inih naroda i manjina, koji su njezini državljani: Srba, Muslimana, Slovenaca, Čeha, Slovaka, Talijana, Mađžara, Židova i drugih, kojima se jamči ravnopravnost s građanima hrvatske narodnosti i ostvarivanje nacionalnih prava u skladu s demokratskim normama OUN i zemalja slobodnog svijeta.

(OD 12.12.1997)

Republika Hrvatska ustanovljuje se kao nacionalna država hrvatskog naroda i država pripadnika autohtonih nacionalnih manjina: Srba, Čeha, Slovaka, Talijana, Mađžara, Židova, Nijemaca, Austrijanaca, Ukrajinaca, Rusina i drugih, koji su njezini državljani, kojima se jamči ravnopravnost s građanima hrvatske narodnosti i ostvarivanje nacionalnih prava u skladu s demokratskim normama OUN i zemalja slobodnog svijeta.

Iz Ustave Republike Slovenije (5. člen)

Država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svobostine, varuje in zagotavlja pravice avtohtone italijanske in madžarske narodnostne skupnosti. Skrbi za avtohtone slovenske narodnostne manjšine v sosednjih državah, za slovenske izseljence in zdomce, ter pospešuje njihove stike z domovino. (...) Slovenci brez slovenskega državljanstva lahko uživajo v Sloveniji posebne pravice in ugodnosti. Vrsto in obseg teh pravic in ugodnosti določa zakon.

Skupščina Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je na zasedanju v Zagrebu 22. decembra 1997 v zvezi s spremembami Ustave Republike Hrvaške, izglasovanimi 12. decembra 1997 soglasno sprejela naslednjo

IZJAVO:

zavračamo spremembo Ustave RH, s katero je bila slovenska narodnostna manjšina na Hrvaškem izbrisana iz preambule Ustave. Sprememba je nesprejemljiva, ker - odvzema že pridobljene pravice - ni nastala v skladu z demokratično proceduro.

Slovenska narodnostna manjšina je bila izrecno navedena v hrvaški Ustavi iz leta 1990. Tako je bil nedvoumno določen pravni položaj slovenske manjšine na Hrvaškem. Sprememba, po kateri slovenska narodnostna manjšina ni več ustavni subjekt je očitni odvzem že pridobljenih pravic. To pa razumemo kot kršitev temeljnih ustavnih pravic in Ustavnega zakona o človekovih pravicah in svobodah in o pravicah etničnih in narodnostnih skupnosti ali manjšin. Hrvaška je tudi podpisnica Okvirne konvencije o zaščiti narodnostnih manjšin Sveta Evrope iz leta 1994. V skladu z njo in v skladu z Konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svobodah Združenih narodov je pridobljene pravice mogoče le širiti, nikakor pa ne omejevati ali celo odvzemati.

Pri nastajanju in sprejemanju dopnila, ki v Ustavi ureja manjšinsko vprašanje, ni bila spoštovana demokratična procedura. O dopnilu se namreč niso izrekla vsa pristojna saborska telesa, med njimi Pododbor za uresničevanje pravic etničnih in narodnostnih skupnosti ali manjšin, ki ga vodi poslanec **Milan Đukić**, in Odbor za človekove pravice in pravice etničnih in narodnostnih skupnosti ali manjšin, ki ga vodi poslanec **Miroslav Kiš**. Tako je bil kršen saborski poslovnik.

ZAHTEVAMO:

- da se v Hrvaškem državnem saboru sproži postopek za vnovično uvrstitve slovenske narodnostne manjšine v Ustavo Republike Hrvaške. Podpiramo že napovedano pobudo poslancev dr. **Furja Radina** in **Njegovana Stareka** in pričakujemo podporo ostalih poslancev;

- da Hrvaški državni sabor sprejme uradno, pisno stališče do zaščite slovenske narodnostne manjšine na Hrvaškem;

- da se v Hrvaškem državnem saboru sproži postopek za ugotavljanje odgovornosti predsednika Podobora za uresničevanje pravic etničnih in narodnostnih skupnosti ali manjšin **Milana Đukića**, predsednika Odbora za človekove pravice in pravice etničnih in narodnostnih skupnosti ali manjšin **Miroslava Kiša** ter predsednika Kluba neodvisnih poslancev narodnostnih manjšin **Njegovana Stareka**.

PODPIRAMO:

prizadevanja za vsestransko ureditev odnosov in sporazumevanje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, pri čemer smo pripadniki slovenske narodnostne manjšine na Hrvaškem pipravljeni še naprej igrati vlogo mostu med sosednjima prijateljskima državama

SKUPŠČINA ZVEZE SLOVENSKIH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

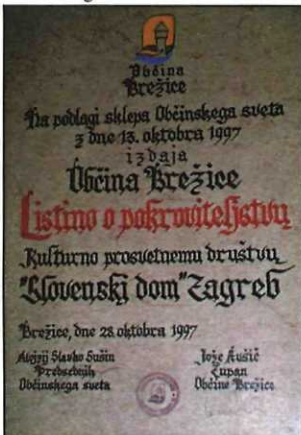
V Zagrebu je 22. decembra 1997 zasedala skupščina Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Poleg delegatov iz Slovenskega doma Zagreb, Bazovice z Reke in Triglava iz Splita, je bil navzoč tudi opolno-močni minister **Bogdan Benko** iz slovenskega veleposlaništva v Zagrebu. V obširni raspravi sta posebej izstopali dve temi. Skupščina je veliko pozornost namenila spremembam statuta Zveze, ki jih je pojasnil **Franc Strašek**. Poudaril je, da je statut treba spremeniti in uskladiti s hrvaškim zakonom o društvih (NN 90/97) in da je statut temeljni dokument, potreben za preregistracijo, ki se mora opraviti do 15. januarja 1998 pri hrvaškem ministru za upravo. Največjo pozornost pa so navzoči posvetili dogodku v hrvaškem državnem saboru, ko je bila 12. decembra 1997 s spremembam Ustave RH iz preambule Ustave črtana slovenska skupnost na Hrvaškem. Po argumentirani in strpni razpravi je skupščina soglasno sprejela protestno izjavo, s katero hrvaško, slovensko in širšo javnost seznanja s stališčem, da ustavne spremembe zavrača, ker se slovenski skupnosti na Hrvaškem odvzemajo že pridobljene pravice in ker sporne spremembe niso nastale v skladu z demokratično saborsko proceduro.

Franc Strašek

VEZI Z DOMOVINO:

OBČINA BREŽICE - POKROVITELJICA SLOVENSKEGA DOMA

Brežiški župan **Jože Avšič** je na slovesnosti ob občinskem prazniku 27. oktobra 1997 predsedniku Slovenskega doma **Darku Šonc** izročil listino o pokroviteljstvu.

meniu bo to stalna pomoč predvsem pri kulturni dejavnosti društva, Brežice pa bodo imele v društvu svojega zaščitnika v Zagrebu, je ob tej priložnosti za Slovensko tiskovno agencijo dejal Šonc. Slovesnosti v brežiški vitezki dvorani so se poleg številnih Brežičanov udeležili še slovenski pravosodni minister **Tomaž Marušič** ter župani Krškega, Sevnice in Škocjana ter obmejnih hrvaških občin Samobor in Zaprešić.

Ines Lovrič

V SPOMIN HINKU NUČIČU

Dan po slovenskem kulturnem prazniku 9. februarja, smo na procelju Slovenskega doma odkrili spominsko ploščo **Hinku Nučiču**, igralcu, režiserju in pisatelju slovenskega rodu, ki je s svojim delom v prvi polovici 20. stoletja trajno obeležil hrvaško igrarstvo. Hinko Nučič je bil med drugo svetovno vojno in po njej tudi predsednik slovenskega društva v Zagrebu. Spominsko obeležje, ki je delo arhitekta **Roberta Potokarja**, je odkrila pomočnica hrvaškega ministra za kulturo **Jagoda Martinčević**, razstavo o Hinku Nučiču, ki je bila postavljena v prostorih Slovenskega doma, pa

državna sekretarka v slovenskem ministru za kulturo **Majda Širca**. Obe sta poudarili, da je kultura vselej povezovala Slovence in Hrvate, državna sekretarka Širca je opozorila tudi na kulturno izmenjavo po osamosvojitvi držav in izjavila, da je Slovenski dom s prizadevnostjo prava Slovenija v malem.

O Nučičevem umetniškem delovanju so spregovorili zagrebški igralec slovenskega rodu **Ivica Kunec** in **Josip Marotti** ter vodja oddelka za zgodovino hrvaškega gledališča pri Hrvaški akademiji znanosti in umetnosti **Branko Hečimović**. Na slovesnosti sta bila navzoča tudi slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Matija Malešič** in brežiški župan **Jože Avšič**.

Ines Lovrič

JOŽE AVŠIČ:
NE SMEMO
POZABITI NA
SLOVENCE NA
HRVAŠKEM!

Kako je nastala odločitev, da prevzamete pokroviteljstvo nad Slovenskim domom?

- Sodeloval sem pri samem nastanku zamisli, pozneje pa sem bil tudi med podpisniki predloga občinskega sveta. Idejo smo dorekli 23. maja v Slovenskem domu, ko sem bil navzoč pri predaji knjig, ki jih je za zagrebške Slovence zbiral Radio Posavje - Studio Brežice. Tedaj je predsednik Slovenskega doma Darko Šonc izrazil željo po pokroviteljstvu, jaz pa sem se za pobudo takoj ogrel. Pokroviteljstvo ni samo občinskega pomena, pričakujem, da bo preraslo okvire občine Brežice in dobilo primeren odziv v celotnem slovenskem prostoru. S prevzemom pokroviteljstva smo prevzeli odgovornost, da vprašanja zagrebških Slovencev posredujemo v slovenski parlament in po potrebi tudi v druge slovenske organe. Predstavniki občine bomo slovensko javnost opozarjali, da imamo Slovence ne samo na avstrijskem Koroškem, v Argentini in Kanadi, ampak tudi v Zagrebu in drugih hrvaških mestih in da moramo skrbeti tudi zanje. To je bil moj motiv.

Bo brežiška občina postala »starejši, slovenski brat«, ki bo zagrebškim Slovincem pomagal premagovati morebitne stiske?

- Upam, da nam ne bo treba igrati vloge starejšega brata, ampak da bomo ustvarili enakopravno sodelovanje, partnerstvo. Prevzeli smo pokroviteljstvo nad društvom, v katerem imajo tako rekoč vsi člani hrvaško državljanstvo. To pomeni, da lahko svoje pravice uveljavljajo tudi sami in to tam, kjer živijo - torej na Hrvaškem. Gre bolj za to, da bi jim pomagali kot sosed, da bi vskočili, ko bi bilo treba zanje kaj postoriti v Sloveniji.

(it)

SESTANKI UPRAVNEGA ODBORA

Na sestankih, ki jih je po potrebi in v skladu z določili statuta skliceval predsednik **Darko Šonc**, so svoj čas in prostor dobila vsa tekoča in aktualna vprašanja iz dejavnosti Slovenskega doma.

Na 22. in 23. seji je tekla razprava o delu upravnega odbora, v ospredju pa so bile priprave na sklic občnega zbora Slovenskega doma. Na 22. seji so bile razdeljene naloge za pripravo in nemoten potek občnega zbora, ki jo tudi volilni. Sklenjeno je bilo, da se občni zbor skliče za 7. januar 1998 in da se upravni odbor sestane še najmanj enkrat pred tem. Izdelan je bil predlog kandidatov za upravne strukture Slovenskega doma, temeljita pa je bila tudi razprava o spremembah in dopolnitvah statuta Slovenskega doma, ki mora biti usklajen z zakonom o društvih Republike Hrvaške.

Na 23. seji 5. januarja 1998 se je upravni odbor ukvarjal s pripravami na občni zbor. Seznail se je s predlogi dokumentov (poročilo o delu, finančno poročilo in poročilo nadzornega odbora, predlog statuta, liste kandidatov za upravne strukture ...), določen je bil vrstni red poročanja, predložena pa so bila tudi delovna telesa za nemoten potek občnega zbora...

24. seja 21. januarja 1998, ki je bila prva seja po občnem zboru, je bila skrajaj v celoti posvečena pripravam na proslavo slovenskega kulturnega praznika.

Franc Strašek

BOGASTVO, LEPOTA IN RAZLIČNOST KULTUR NA HRVAŠKEM

V dvorani Vatroslav Lisinski je 24. januarja potekala prireditev »Kulturno stvaralaštvo nacionalnih

manjina v Republici Hrvatskoj«, ki je dejansko pokazala, da manjšine na Hrvaškem svobodno in nemoteno negujejo svojo kulturno dediščino. Na prireditvi se je predstavilo 14 narodnostnih manjšin ali skupnosti - od Jadrana do Baltika.

Nastopi so pokazali vso lepoto kulturne in prosvetne ustvarjalnosti, ki manjšine povezuje z matičnimi domovinami. Program je trajal 3 ure: bil je pester, zelo zanimiv in dinamičen. Mešani pevski zbor Slovenskega doma je uspešno izvedel venček slovenskih narodnih pesmi. Še posebej je navdušil in poslušalce v dvorani dobesedno dvignil na noge, ko je na koncu zapel še hrvaško pesem »Popevke sem slagal«. Ob zadnjih zvokih te melodije so na oder prišli vsi nastopajoči in skupaj zapeli še pesem »Neka ci-jeli svijet« iz znanega mjuzikla Jalta, Jalta. Peli smo vsi, pela je cela dvorana, vzdusje je bilo enkratno. To lepoto, to sceno, ta občutek je bilo res treba doživeti. Podpredsednica hrvaške vlade **Ljerkina Mintas**

Hodak je ganjena in ozarjena vse navzoče (izvajalce in poslušalce) povabila na prizgike, kjer so nam ponudili slastne jedi in zlahko kapljico. V prijetnem okolju je tudi naša, slovenska pesem donela v tiho zagrebško noč do zgodnjih jutranjih ur.

Franc Strašek

Po prireditvi smo Uradu za etnične i narodnostne skupnosti ali manjšine poslali pismo zahvale. Uradu in hrvaški vladi smo se zahvalili za moralno in gnotno pomoč pri pripravi in uspešni izpeljavi prireditve. Za osebni prispevek in trudi pa smo se še posebej zahvalili **Mili Šimić** in **Bahriji Sejfić**. Poudarili smo, da lahko urad ob vsaki priložnosti računa na pomoč Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DOMA

7. januarja 1998 je bil sklican redni volilni občni zbor Slovenskega doma. V ospredju so bile tri teme: poročilo o delu in finančno poročilo, sprejem statuta in volitve upravnih organov. Predsednik **Darko Šonc** je temeljito poročal o izvajanju načrtovanih programov v minulem letu. Pred-

sednik nadzornega odbora **Bojan Kožar** je podal poročilo nadzornega odbora in finančno poročilo. Navzoče je prijetno presenetili s sklepnimi besedami: »Nadzorni odbor meni, da je glede porabe finančnih sredstev Slovenski dom posloval uspešno in v duhu dobrega gospodarja.« **Franc Strašek** je pojasnil, da je v skladu z zako-

nom o društvih treba dopolniti statutu Slovenskega doma. Poudaril je, da je Slovenski dom že doslej imel dober statut in da je večji del njegovih določil mogoče prenesti v predlog novega statuta. Občni zbor je nato soglasno sprejel predloženi statut. Po kratki razpravi so bili v upravne strukture Slovenskega doma, izvoljeni:

- **Darko Šonc** za predsednika, **Franc Strašek** za podpredsednika;
- upravni odbor: **Silvin Jerman**, **Silvester Kmetič**, **Silvester Fišter**, **Ivanka Nikčević**, **Slavica Horjak**, **Jasna Nemec** in **Ana Zorić**;

- nadzorni odbor: **Bojan Kožar**, **Marijan Horn** in **Hedvika Čeranić**. Po končanem občnem zboru je druženje v veseljem vzdusju trajalo do pozno v noč.

Franc Strašek

DUHOVNA SEKCIJA ANTON MARTIN SLOMŠEK NAŠA SREČANJA SO KOT SREČANJA DRUŽINSKIH ČLANOV

Novembra smo se v Zagrebu zbrali pri slovenski maši na zahvalno nedeljo, ki je letos sovpadala z Martinovo nedeljo. Res dovolj priložnosti za zahvalo za vse pridelke zemlje, tudi za žlahtno kapljico, ki jo dajejo vinska trta in pridne človekove roke. Na praznik Kristusa Kralja smo se poslovili od cerkvenega leta. Obakrat se je pevski zbor pod vodstvom prof. **Vinka Glasnovića** posebej potrudil in tudi Pastoralna maša **Lojzeta Mava** je bila za praznik Kristusa Kralja prav primerna. Ko smo se zopet zbrali 7. decembra nas je presenetila vest, da je umrla članica našega zbora **Micika Sotošek**.

V adventu smo imeli mašo še 21. decembra. Božične praznike smo praznovali na sv. Štefana, na ko je prišel med nas g. **Andrej Urbanc**. Zbralo se nas je več, kot običajno. Najstarejši med nami so preživel kar tri vojne, zato je božično sporočilo: Mir ljudem na zemlji, še danes tako potrebno. K prazničnemu razpoloženju pri sv. maši so prispevali pevci z božičnimi pesmi in v pogled na pravilčno razsvetljen Trg bana Jelačića.

V takem vzdušju je bilo srečanje po maši kot srečanje družine. Veselili smo se, da smo zopet skupaj, da nam je tudi letošnji Božič prinesel bogatih duhovnih doživetij. Hvaležni pa smo vsem tistim, ki so poskrbeli, da je bila z božičnimi dobrotami bogato obložena miza.

Bog povrni vsem duhovnikom, ki so v letu 1997 prihajali v Zagreb maševat v slovenskem jeziku.

Martina Koman

IZ ŽIVLJENJA PEVSKIH ZBOROV

Po uspešni pomladanski sezoni so za pevske zbore nastopili poletno zatišje in čas dopustov ter seveda zbiranje novih moči za jesenske dni. Vaje pevskih zborov so se nadaljevale, vendar v nekoliko spremenjenem ritmu, saj so potekale le enkrat tedensko. Programski koledar ni bil tako izpolnjen kot v maju in juniju, imeli smo samo nastop na srečanju partizanskih zdravnikov v Židovskem domu, misli pa so se vrtele okrog nastopov v koncertni dvorani Vatroslav Lisinski in v Hrvaškem glasbenem zavodu.

Opazili smo, da je težko obvladati kvalitetno ves program, ker je časa za vaje premalo. Bolje bi bilo, če bi bile vaje dvakrat tedensko. Pevcem ni vseeno, kako jim nastop uspe, že zaradi njih samih, še posebej pa zaradi ugleda Slovenskega doma. Ne želimo, da bi bila letošnja ocena slabša od lanske. Morda bi morali začeti tudi z vračanjem obiskov gostom, ki so nastopali v Slovenskem domu: za lasten program imamo dovolj literarnih prispevkov naših članov in kar lepo število pesmi za razne prilike.

Marijan Horn

V SPOMIN MICIKI SOTOŠEK IN MINKI KLARIČ

Čas se je potopil v večnost za **Miciko Sotošek**, roj. Božičnik. Doma je bila iz Krškega, vendar je šla že zgodaj od doma. Šiviljske obrti se je izučila v Mariboru, pot za zaslužkom pa jo je pripeljala v Zagreb. Bila je vestna, natančna šivilja, zato ji dela ni zmanjkalo. Če je bilo treba, je še zadnja leta rada kaj sešila, kolikor so ji dopuščale oči. Micika ni imela otrok, tudi moža je zgodaj izgubila. Dolgo vrsto let je pela v pevskem zboru Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom, zadnja leta v pevskem zboru duhovne sekcije Anton Martin Slomšek. Vestno je prihajala k Slovenskim mašam, na srečanjih je rada zapela, znala je prispevati k dobremu razpoloženju, veselila se je romanj po Sloveniji. O Micikinem značaju veliko pove dejstvo, da je bila še pred dvema letoma na počitnicah v Kopru pri sinu šivilje, pri kateri se je v Mariboru izučila šiviljske obrti pred več kot 70 leti. Micika je dopolnila 88 let, vendar nas je vest o njeni smrti presenetila, saj je bila še 9. novembra med nami. V Zagrebu smo se od nje poslovili 10. decembra 1997, pevski zbor ji je v slovo zapel dve slovenski pesmi.

ZBOR DUHOVNE SEKCIJE NA COLLEGIUMU HERGEŠIČ

Na 406. tribuni Collegium Hergešič v Evropskem domu štafeta prireditvi Glasbeno poetični recital nastopila pevski zbor duhovne sekcije Anton Martin Slomšek in solistka, tudi članica zbora, **Anita Škala**. Izmenično so se vrstile točke glasbe in recitacije. Svoje stvaritve so recitali **Viktorija Schroeder**, **Elizabeta Schnei-**

der, **Josip Čosić**, **Ivan Đurić**, **Marija Marušić-Goričan**, **Ana Ivečija**, **Nada Škrilin-Dabelić**, **Gordana Beus-Delića** in **Marija Bukovec**. Solistka **Anita Škala** je zelo kakovostno in dopadljivo odvela tri skladbe, pevski zbor pa je pod vodstvom in ob klavirski spremljavi prof. **Vinka Glasnovića** izvedel sedem skladb. Štiri je uglasbil **Vinko Glasnović** - dve na besedili **A.M. Slomškega**, dve pa na pesmi **Dragutina Domjanica**. Uspešnost prireditve so z burnim poskanjem pozdravili številni poslušalci. To je bila za srce in dušo topla popoldanska ura. Nekateri so imeli celo solzo v očeh... (Ur)

Pokopana pa je v rojstnem Krškem, kar je bila njena izrecna želja. Pogrebni obred je poleg domačega kaplana vodil g. **Andrej Urbanc**.

V torek, 27. januarja smo se zopet zbrali, da bi se še zadnjič poslovili od članice pevskega zbora **Minke Klarič**. Rojena je bila leta 1916 v Ljubljani. Pot za zaslužkom - tudi ona je bila odlična šivilja - jo je pripeljal v Zagreb. Tu se je poročila in si ustvarila družino. Možno je zgodaj umrla, tako da je sama skrbela za tri otroke. Dve hčerki živita v Švici, kjer je gospa **Mika** preživela več mesecev na leto. Bila je srečna v krogu svoje družine, veselila se je uspehov svojih otrok, vnukov, dveh pravnukov. Velikokrat je pripovedovala, da je morala zaradi gmotne preskrbe otrok šivati preko rednega delovnega časa. Toda tega ni pripovedovala z grenkobo, ampak s ponosom, da je to zmogla. Tudi v pokoju je še dosti šivala - ne samo za družino, ampak tudi za druge. Od gospe **Minke** se nismo poslovili samo člani Slovenskega doma; vrsto let je pela tudi pri pevskem zboru **Matića Gubec**, bila je članica **Planinskega društva** v Zagrebu. Povsod je bila priljubljena, saj se je znala kljub težavam veseliti življenju.

Micika in **Minka**, spokojno počivajta in Vajina duša naj se raduje pri Bogu!

Martina Koman

O SLOVENSKI ZUNANJI POLITIKI

V začetku novembra nam je predaval redni profesor na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani **dr. Bojko Bučar**. Seznanil nas je s svojim pogledom na slovensko zunanjo politiko in politiko Slovenije, ko je bila še v nekdanji Jugoslaviji. Po Bučarjevem mnenju Slovenija in Hrvaška zelo počasi rešujeta medsebojne probleme, pa tudi probleme z ostalimi sosedami, recimo z Italijo. Vsi problemi, še posebej manjšinski so začasno potisnjeni v stran in niso končno rešeni. V zelo zanimivem pogovoru smo od predavatelja zvedeli veliko o prizadevanjih Slovenije za ureditev odnosov z Italijo. Mi smo dr. Bučarja seznanili z organiziranostjo in delom slovenskih društev na Hrvaškem. Nad našimi podatki o dejavnosti slovenskih društev je bil naš gost zelo presenečen.

D.R.

SREDE S TUJIMI VELEPOSŁANIKI

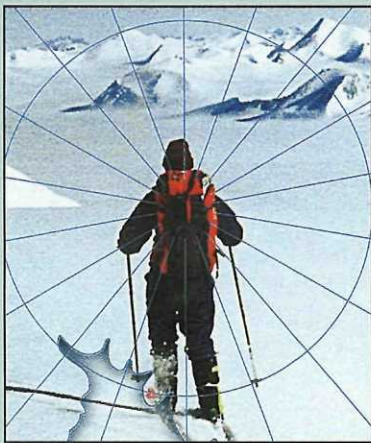
Po predavanju jugoslovanskega veleposlanika **Veljka Kneževića**, ki je bilo zanimivo, vendar nič kaj razburljivo, smo v novembru in decembru pripravili še dve predavanji in tudi tokrat sta bila v gosteh veleposlanika iz nekdanjih jugoslovanskih republik. Že drugič je bil z nami veleposlanik Bosne in Hercegovine **Kasim Trnka**. To je bil tudi njegov poslovilni javni nastop pred odhodom na novo dolžnost. Spregovoril je o medsebojnih odnosih Hrvaške in Bosne in Hercegovine, ki bi se lahko boljše in hitreje razvijali v dobrobit obeh narodov. Veleposlanik Trnka je bil kritičen do uradne hrvaške politike do Bosne in Hercegovine, pa tudi do uresničevanja Daytonskih sporazumov. Po predavanju smo odprli razstavo nadarjene in obetajoče umetnice **Nadine Karafilipović**. Njene zelo intenzivno koloristične in po vsebini intrigantne slike so vzbudile veliko pozornost. V prijetnem pogovoru z veleposlanikom smo mu zaželeli veliko uspehov na novi dolžnosti in razšli smo se s pozdravom - navsilenje v Sarajevu. Lansko sezono predavanj veleposlanikov v Slovenskem domu je sredi decembra končal veleposlanik Makedonije **Servet**

Avziu. Slišali smo, da ima Makedonija s Hrvaško in s Slovenijo zelo dobre gospodarske odnose, saj je z obema sklenila sporazum o prosti trgovini. Makedonijo mučijo veliki gospodarski problemi, nereseno pa je tudi vprašanje albanske manjšine. Predavanje je bilo popestrjeno s kulturnim programom: priznana umetnica **Rahilka Burzevska** je pela ob kitarski spremljavi **Anteja Mažurana**.

Darko Šonc

JUŽNO OD VSEGA - ANTARKTIKA

Predavanje najbolj znanega slovenskega alpinista **Vikija Grošlja** je bilo prekrasno doživetje za vse navzoče v polni dvorani Slovenskega doma. Štiričlanska odprava, v kateri je bil tudi znani hrvaški alpinist in snemalec **Stipe Božić**, se je leta 1977 odpravila na Antarktiko in na najvišji vrh Mount Vinson. S pomočjo prekrasnih diapozitivov smo zvedeli, da je Antarktika - to območje večnega snega in leda - čudovito, da pa zna tudi pokazati zobe. Neverjetno je, kako pogumni ljudje so alpinisti, ki premagajo vse težave in napore ob takih ekspedicijah. Slovenska odprava se je povzpela na najvišji vrh Mount Vinsona, osvojila pa je še šest drugih vrhov. Pomembno je še, da se je Vikija Grošelj z vseh vrhov v ishodišni tabor spustil s smučkami. Na enem od vrhov so alpinisti zapčili tudi slovensko in hrvaško zastavo. Ta

odprava na Antarktiko je lep primer sodelovanja slovenskih in hrvaških alpinistov in dokaz njihovega velikega prijateljstva. Grošelj je s tem predavanjem pokazal, da ni samo velik slovenski alpinist, ampak tudi zelo dober in uveljavljen predavatelj. Dogovorili smo se, da nam bo že spomladi znova predaval.

Darko Šonc

IZ ZGODOVINE SLOVENCEV IN HRVATOV

Predavanje z naslovom **Slovenci in Hrvači** je za člane Slovenskega doma pripravil dr. **Maks Milanez**, Slovenec, ki že dolga leta živi v Združenih državah Amerike. V predavanju je spregovoril o priseljevanju obeh narodov na sedanja ozemlja, o dobrososedskih odnosih, o podobnih težavah in medsebojni pomoči. Opozoril nas je, da je prvi hrvaški pisani dokument - Baščanska plošča - nastal v istem času, kot prvi dokaz o slovenski pisani besedi - Brižinski spomeniki. Spomnil je na pomoč, ki jo je zagrebška nadškofija nudila Prekmurcem, ki so se upirali madžarizaciji. Ko so ostali brez cerkvene literature v slovensčini, jim je poslala knjige v kajkavskem narečju. Za oba naroda so bili enako pogubni turški vpadi. V skupni kmečki vstaji, ki jo je vodil Stubičan **Matija Gubec**, se je bitka za osvoboditev kmetov razširila vse tja do Celja. Slovence in Hrvate sta povezovala tudi Ilirizem in Stanko Vraz, tu je še Istra z istimi težavami obeh narodov, in tu je tudi skupno življenje v obeh Jugoslavijah. Vse te podrobnosti bi po njegovih besedah kazalo zbrati v knjigo; navdih za to pa je našel v zborniku **Slovenci in Hrvači**. Po predavanju je dr. Milanez poslal pismo uredniku Novega odmeva **Silvinu Jermanu**. V njem je zapisal, da se je Novi odmev približal svetovni lestvici, da se v njem zanimivosti vrstijo kot isklesana jedra, da kar člankom daje moč objema in poudarka v zgostitveni vsebini. Če bi časopis še omehlal barve, ki dajejo ozadje izbranim besedilom, pa bi ga - kot meni dr. Milanez - še lažje brali. Zelo čustveno je tudi opisal, kako je kot begunec leta 1941 prišel v Zagreb, kjer so ga novi sošolci - maturanti ljubizno sprejeli. Zdaj pa je v Slovenskem domu srečal sošolca, za katerega se je ob vsaki okrogli obletnici mature spraševal, kam ga je odpeljala življenjska pot.

M.B.

50 LET BAZOVICE

22. decembra je slovensko kulturno-prosvetno društvo Bazovica z Reke proslavilo 50 let delovanja. Na slovesnosti v prostorih društva so dolgoletni prizadevni čla-

ni prejeli priznanja, plaketo za sodelovanje pa je dobilo tudi naše društvo. V imenu Slovenskega doma ga je prevzel predsednik **Darko Šonc**. Člani Bazovice so v večernih urah pripravili tudi slovesno akademijo, na katero so prišli številni ugledni gostje, med njimi slovenski velepos-

lanik **Matija Malešič** in reški župan **Slavko Linič**. Društvo Bazovica je bilo ustanovljeno leta 1947 na pobudo sedaj že pokojne učiteljice **Zore Ausec**, ime pa je dobilo po vasi Bazovica pri Trstu, kjer so še pred II. svetovno vojno fašisti ustrelili štiri slovenske domoljube. V društvu že

25 let delujejo folklorna, pevska, recitatorska in dramska sekcija. Po osamosvojitvi držav je Bazovica postala tudi središče za pomoč rojakom; v sodelovanju s slovenskim veleposlaništvom v Zagrebu v prostorih društva redno potekajo konzularni dnevi.

(L.B.)

PREDSTAVILI SMO TRETJO ŠTEVILKO NOVEGA ODMEVA

Na predstaviti tretje številke Novega odmeva so si obiskovalci že na vhodu v dvorano lahko ogledali pano z razstavljenimi časopisi, ki jih izdajajo društva Slovencev po svetu. Prireditev se je začela s prijetno glasbo pianista prof. **Branka Sepčiča**. Kot ponavadi, je navzoče pozdravil predsednik društva **Darko Šonc**. Besedo je predal uredniku **Silvinu Jermanu**, ki je povedal, da tretja številka Novega odmeva vsebuje že prek 80 prispevkov 30 avtorjev, pa 30 fotografij in 9 faksimilov ter da je za 4 strani večja od druge številke. **Polona Jurinič** je spregovorila o naslovnici časopisa, ki je predstavila notranjost cerkve Matere Božje Lurdske v Zagrebu slovenskega arhitekta **Jožeta Plečnika**. Nato je urednik opozoril na nekatere zanimive prispevke iz nove številke Novega odmeva in se zahvalil vsem sodelavcem. Posebej je opozoril na zasluge članice uredništva, ki skrbi za pregled besedila in opremo, **Ilinke Todorovski** in zaporil predsednika Šonca, da ji v ime-

nu društva in uredništva izroči darilo - umetniško izdelano namizno svetilko. Predsednik je dejal, da smo se na začetku izdajanja lista znašli v ustvarjalnem mraku in da nam je ravno ona prižgala luč in odprla pot v tiskanje časopisa. Naj jo to skromno darilo spominja na začetke Novega odmeva! Po njenih presenečenih besedah zahvale, se je prireditev nadaljevala s Krojni tretje številke **Marijana Horna**. Za umetniški užitek ob koncu programa je z malim klavirskim koncertom poskrbel prof. **Branko Sepčič**, ki je s svojo interpretacijo izzval »Bis«. Na koncu so se navzoči posladkali s slaščicami, ki jih je za to priložnost prispevala tovarna Kras, naslednica zagrebške tovarne keksov **Slovenca Vilima Bizjaka**.

VEČER SA UMJETNICAMA: STISNIMO RUKE PRIJATELJSTVA

U nastavku celogodišnjega programa susreta pjesnika uživali smo 17. prosinca 1997 uz poeziju **Viktorije Schroeder** i **Đurđice Mikete**. Glazbeni dio ozvučili su naši prijatelji **Silvija, Ante i Martin** s violinom, klavirom i basom. Naš veteran **Ivica Kunj** svojim umijećnošću i darovitosti, lirske je poetske ugođaj učinio još nezaboravnijim. Puce zagrebačke - zbor u gostima - upotpunile su atmosferu odbačanim pjesmama Zagorja i Dalmacije, no posebno su lijepi program odabrali duhovnih pjesama **White Christmas, Ave Maria**. Simpatični i pjevnici **Čolnić plava** i **Jaš pa ti**, pa židana marela... razvedrili su i raspljale naša srca.

Profesorica **Ana Ivelja**, predstavila nam je pjesnički opus **Đurđice Mikete**. Uz prigodu promoviranja njezine najnovije zbirke **Moje oseke** i plime, saznali smo da je izdala 1994. zbirku **Rasvjetljenja** i 1995. zbirku **Raskošno stablo uspomena**. Kako je profesorica Ivelja, također pjesnik, lijepo rekla: »pjesnik je kralj prosjaka ... divi se i čudi svemu oko sebe: čovjeku, prirodi ... no uvijek čovjek ostaje mjerilo svih stvari i događanja.« Čovjek je dobrota i ljubav, ogleđalo božje, izvor sreće ili nesreće, mira ili opasnosti. Pjesnik ujedinjuje sliku, muziku, filozofiju, čuvstva, želje, sreću ... Poezija je ljepota i dobrota - prava umjetnost! Recitirane pjesme

Unučica, Komadić duge, Lakše se živi ... uvjerljivo su nas zaniemale u svijet poezije pjesnikinje. Jer autorica o sebi kaže: »Cijelog života htjela sam samo pjesnik biti!«.

Bibica Mutimir predstavio nam je pjesnikinju **Viktoriju Schroeder**, koja je također izdala više zbirki pjesama. Recitiranjem pjesme **Božićna noć** ilustrirao nam je ljepotu, radost, mir i ljubav svijeta u kojem i o kojem piše pjesnikinja. Kajakavske pjesme posebno odišu toplinom i slikovitošću kraljika Zagorja, **Štefekove kleti**, kao i **Šestinske snehe** s črlenom ambrom. Posebno simpatična i životna pjesma, koju je sama pjesnikinja kazivala u Traču pod repom - a koji se ne razlikuje od današnjeg trača jer su možda samo likovi drugi i imena, a sadržaj događaja su vječne teme: cijene, vrijeme, lepi kapelan radi kojeg misu posjećuju žene ili tko koga vara i s kim, i s kim »fačuka« ima. Komorni zbor i muzičari uokvirili su sliku ugodne, ležerne predbožićne atmosfere u Slovenskom domu.

Jelena Balent

SLOVO OD STAREGA LETA

Dan pred silvestrovim smo se po stari navadi skupaj poslovlili od minuloga leta. Naša dvorana je bila skoraj pretresna za vse, ki so prišli - še posebej, ko so se razvelni temperamentni pesalci. Za to, da je bilo pesalcev več, kot ponavadi na petkovih srečanjih, je odgovoren izvrstni glasbeni trio iz Brežic, ki je s slovenskimi valčki in polkami navdušil navzoče. Tri nadarjene glasbenike nam je kot darilo za novo leto poslala občina Brežice - pokroviteljica našega društva. Pesalci so se za trenutek ustavili šele, ko so zvedeli, da se jim bo pridružil poseben plesni par starega in novega leta. In priprlel je par: on, majhen, suhljat, z napisom na hrbtu »1997. avtohtoni Slovencec« - kot odhajajoča slovenska manjšina iz hrvaške ustave. Ona, velika, debela, napihnjena z napisom »1998. PDV cena + 22%« - kot strah za standard v prihodnjem letu. S plesom sta nam zaželela, da bi bilo leto 1998 vsaj tako dobro, kot leto 1997, če ne še boljše. Da bi nam PDV zmanjšal življenjske stroške, da bi nam novo leto slovensko manjšino vrnilo v ustavo! Ko je par starega in novega leta zapustil plesišče, se je rajanje nadaljevalo in to dlje od predvidnega trajanja prireditve. Celu dežurni policist je zatisnil eno oko in eno uho. Saj se samo enkrat na leto poslavljamo od starega leta, pa če tudi en dan prej! A kdo ve, morda je kaka zaostala skupina dočakala tudi pravo novo leto?!

Ma.Je.

V PETEK SE DOBIMO:

VESELJE V DOBRI DRUŽBI

Petkova srečanja članov so že tradicija in so ljudem prirasla k srcu, saj so pestra, prijateljska in zabavna. Posebno pa veseli občutek, da smo v družbi, ki se spomni rojstnih dnevo svojih prijateljev in jim ob tej priliki tudi čestita. Lani smo na dvajsetih petkovih srečanjih objavili rojstne dneve za 780 naših članov. Seveda nikoli niso bili vsi navzoči, bili pa so tisti, ki si želijo prijetne družbe, petja, zabave in plesa in jim življenjske in zdravstvene prilike to dovoljujejo.

Srečanja smo popestrili s programi. Martinovo smo praznovali tako, da je »škof« žegal most v vino in podelil diplome tistim, ki so zadnja tri leta pomagali za martinovanje. Eden od najbolj uspešnih programov je bila »radio zmešarija« treh programov »Radio postaje Novega odmeva«. Trije napovedovalci so zmešali besedila iz rubrik dosedanjih števk našega časopisa. Pristrčno je bila sprejeta Homova Kronika za leto 1997.

Na naših prvih petkih se je uveljavilo pravilo, da se predstavijo člani, ki so se vpisali v društvo v prejšnjem mesecu, in da se zanje preberejo litanije. Priporočujemo se tudi razne šale, pesmi, kronike, aforizmi in podobno. Za vse to so tudi lani poskrbeli **Polona, Marjan, Silvin, Klara, Medeni, Đurđica, Ivan** in še kdo. Seveda pa so avtorji programa večkrat v škripčih glede vsebine. Ne bi bilo zanimivo, če bi se začeli ponavljati. Člani, ki se srečanju udeležujejo, so bolj ali manj zadovoljni s programi in to pokažejo tudi s ploskanjem, vendar pa si avtorji želijo novih idej in prispevkov članov. Ko boste to prebrali, ne pozabite: V PETEK SE DOBIMO!

Sima Hoje

MILAN KUČAN PRESEDNIK SLOVENIJE

V Sloveniji so bile 23. novembra lani predsedniške volitve. Volilno pravico je imelo 1.550.775 državljanov. Glasovalo jih je 1.064.532 ali 68,65 odstotka. Na diplomatsko-konzularnih predstavništvih po svetu (tudi na slovenskem veleposlaništvu v Zagrebu) je volilno pravico izkoristilo 2.033 upravičencev, po pošti pa jih je glasovalo 5992. Na volitvah je zmagal **Milan Kučan**, ki je zbral 578.925 glasov (55,54%). Ostali kandidati so dobili naslednje število glasov: **Janez Podobnik** 191.645 (18,39%), **dr. Jožef Bernik** 98.996 (9,50%), **Marjan Cerar** 73.439 (7,04%), **Marjan Poljšak** 33.447 (3,21%), **Anton Peršak** 32.039 (3,07%) in **Franc Miklavčič** 5713 (0,55%).

O DRŽAVLJANSTVU REPUBLIKE SLOVENIJE: PRIDOBITEV Z IZREDNO NATURALIZACIJO (2.DEL)

13. člen zakona o državljanstvu pravi: »Ne glede na pogoje iz 10. člena tega zakona lahko z naturalizacijo pridobi državljanstvo Republike Slovenije oseba, ki je že stara 18 let, če to koristi državi zaradi znanstvenih, gospodarskih, kulturnih, nacionalnih ali podobnih razlogov. O sprejemu v državljanstvo po prejšnjem odstavku mora predhodno dati mnenje vlada Republike Slovenije«. Slovincem v tujini, torej tudi Slovincem na Hrvaškem, ki državljanstva ne morejo dobiti po 3. členu, preostanejo še določila 13. člena.

13. člen določa osnovna merila za izredno naturalizacijo, ki omogoča sprejem v slovensko državljanstvo, če ravno oseba ne izpolnjuje nobenega od pogojev navedenih v 10. členu. Izredna naturalizacija je možna le v primeru, če bo država od tega imela korist. Res je, da področja, ki bi državi lahko koristila, niso taksativno naštet, toda to izhaja iz vsebine določbe prvega odstavka, ki poleg koristi zaradi znanstvenih, gospodarskih, kulturnih in nacionalnih razlogov omogoča izredno naturalizacijo tudi zaradi tem podobnih razlogov. Torej gre za državni interes na kateremkoli področju. Ta interes je zato tudi zavarovanje pravic Slovencev kjerkoli živijo, če vzpostavljajo trdnje vezi z domovino prednikov s pomočjo državljanstva. Slovenska narodnost se ugotavlja po obeh starših. Če je samo eden od staršev slovenske narodnosti, prosilec pa rojen v Sloveniji, se upošteva dokaz o narodnosti tistega od staršev, po katerem oseba uveljavlja slovensko narodnost. Če oseba ni rojena v Sloveniji, se ta dokaz ne upošteva, če se je do uveljavitve zakona o državljanstvu Republike Slovenije opredeljevala za tujo narodnost ali za Jugoslovana. To se dokazuje z izpiski iz matičnih knjig, s potrdilom o vpisu narodnosti v matično knjigo do leta 1965, z drugimi javnimi listinami, s pričami. Na podlagi teh dokazov, vloge in življenjepisa, slovenska vlada presodi v vsakem konkretnem primeru posebej, ali bo k izredni naturalizaciji dala pozitivno mnenje ali ne. Ministrstvo za zunanje zadeve mora pri odločanju upoštevati mnenje vlade. Velja poudariti, da izredna naturalizacija mogoča le za osebe, za katere obstaja

korist države, ne pa njihove zakonice in otroke. Za mladoletne osebe se uporablja 14. člen, za zakonice pa 12. člen zakona.

Zakon o državljanstvu Republike Slovenije je bil dopolnjen s 13a. členom, ki se je glasil: »Ne glede na pogoje iz 10. člena tega zakona lahko z naturalizacijo pridobi državljanstvo Republike Slovenije oseba, ki je vsaj po enem od staršev po poreklu slovenske narodnosti, pa ji je državljanstvo Republike Slovenije prenehalo z odpustom, odrekom ali odvzgom ali zaradi zgodovinskih okoliščin ni pridobila državljanstvo Republike Slovenije«. Toda določila 13a. člena niso nikoli začela veljati: niso imela učinka, ker so bila razveljavljena z odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije U-I.69/92-30 z odločnim učinkom do 01.06.1993 (Uradni list RS št.61/92). Če bi člen veljal, bi o sprejemu v slovensko državljanstvo po prejšnjem odstavku morala predhodno mnenje dati vlada Republike Slovenije. Vloga za pridobitev državljanstva po prvem odstavku tega člena bi se vložila pri diplomatsko-konzularnem predstavništvu Republike Slovenije v tujini ali pri pooblaščenem predstavniku Republike Slovenije. Če tega v državi, kjer oseba prebiva, ni, bi se vloga poslala neposredno ministrstvu za notranja zadeve. Vlogi bi bilo treba priložiti življenjepis, dokazilo o trajnem viru preživljanja, potrdilo o nekaznovanju, ki ga izda pristojni organ države, katere državljan je oseba, ki prosi za pridobitev državljanstva z naturalizacijo, ter dokaz o poreklu. Ko je ustavno sodišče čl. 13a razveljavilo, se vlada ni odločila za dopolnitev zakona z ustrežnejšo formulacijo, temveč je 15. aprila 1993, sprejela stališče, da bo vloge oseb, ki spadajo v dejanski stan iz te določbe, reševala v okviru 13. člena. Iz rečenega se da sklepati, da je pridobitev slovenskega državljanstva z izredno naturalizacijo možna tudi glede na stališče vlade Republike Slovenije, povezano z ukinitvijo 13a člena.

V prihodnji številki: pridobitev državljanstva RS za otroke.

Franc Strašek

SLOVENIJA V VARNOSTNEM SVETU ZDRUŽENIH NARODOV

V okviru 52. zasedanja Generalne skupščine Združenih narodov v New Yorku so Slovenijo 14. oktobra s 140-imi glasovi za eno od petih novih stalnih članic 15-članskega Varnostnega sveta ZN. To mesto bo zasedala v letih 1998 in 1999. Slovenija je v boju za sedež t.i. vzhodnoevropske skupine premagala Makedonijo, medtem ko se je Belorusija, ki je tudi kandidirala, nekaj dni pred glasovanjem umaknila. Predsednik **Milan Kučan** je ob izvolitvi dejal, da je to zelo veliko priznanje za Slovenijo, obenem pa tudi velika odgovornost in priložnost. Zunanji minister **Boris Frlec** pa je izvolitev označil kot pomemben uspeh slovenske zunanje politike, ki s tem pridobiva novo razsežnost. Frlec je poudaril, da je Slovenija pripravljena na naloge, ki jo čakajo, vlada pa je nekaj dni po izvolitvi dosedanjega veleposlanika v Washingtonu **Ernesta Petriča** imenovala za državnega sekretarja, pristojnega za vzdrževanje odnosov z New Yorkom. (STA)

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO-HRVAŠKIH ODNOSIH?

Zagreb - Delegacije gospodarskih in kmetijskih ministrstev so se 14. in 16. oktobra pogajale o sporazumu o prosti trgovini.

Koper - Pomočnik hrvaškega gospodarskega ministra **Mimica** je 16. oktobra obiskal Cimos. Z vodstvom se je pogovarjal o lastninsko-pravnem položaju Cimosovih podružnic na Hrvaškem.

Zagreb - 21. oktobra je za zaprtimi vrati prvič zasedal začasni poslovni odbor Jedrske elektrarne Krško, v katerem so po štirje člani iz Slovenije in Hrvaške.

Pregrada - V dvorcu Bežanec sta se 23. oktobra sešla zunanja ministra

Gračić in Frlec. Pogovarjala sta se predvsem o vprašanju državne meje.

Bled - 23. oktobra je bilo na Bledu parafirano osnovno besedilo sporazuma o prosti trgovini s protokoli o trgovanju z industrijskimi izdelki. Del sporazuma o kmetijskih in živilskih izdelkih do sestanka še ni bil usklajen.

Bled - Na konferenci o srednjeevropskem gospodarskem sodelovanju, ki je bila 24. oktobra, je sodeloval tudi hrvaški gospodarski minister **Porges**, ki se je ob tej priložnosti sestal s slovenskim ministrom za ekonomske odnose in razvoj **Senjurm**.

Ljubljana - Državni zbor je na seji 28. oktobra ratificiral 12 mednarodnih

sporazumov, pogodb in protokolov, med njimi sporazum o socialnem zavarovanju s Hrvaško in pogodbo s Hrvaško o urejanju vodnogospodarskih razmerij.

Ljubljana - Delegacija županijskega doma hrvaškega sabora, ki jo je vodila predsednica **Katica Ivanišević**, je obiskala slovenski parlament, kjer se je sestala s predsednikom državnega sveta **Ivanom Kristanom**. Sogovorniki so menili, da bi poslanci in svetniki lahko še bolj vplivali na urejanje meddržavnih odnosov.

Zagreb - Ob mednarodnem dnevu invalidov, 3. decembra sta predsednika slovenske in hrvaške Zveze delovnih invalidov **Krofič** in **Petrač** podpisala protokol o medsebojnem sodelovanju.

Ljubljana - V prostopirih Gospodarske zbornice Slovenije so se 9. decembra prvič sešli člani upravnega odbora mešane slovensko-hrvaške gospodarske zbornice, ki mu predsedujeta **Cveto Stantič** in **Dunja Konjevod**. V ospredju pozornosti je bil sporazumu o prosti trgovini.

Zagreb - Predsednika slovenske in hrvaške vlade, **Janez Drnovšek** in **Zlatko**

Mateša sta 12. decembra podpisala pogodbo o prosti trgovini, sporazum o zaščiti naložb, sporazum o mednarodnem kombiniranem

prevozu in administrativni sporazum k socialni konvenciji. Slovenskega premiera sta sprejela tudi državni poglavar **Franjo Tuđman** in predsednik sabora **Vlatko Pavletić**.

Ljubljana - 14. januarja je bila na prvem obisku v Sloveniji delegacija poveljstva Hrvaške vojske. Načelnik glavnega štaba HV generalpolkovnik **Pavlo Miljavac** se je sestal z načelnikom generalštaba Slovenske vojske generalpolkovnikom **Albinom Gutmanom**, sprejel pa ga je tudi slovenski predsednik **Milan Kučan**.

Otočec - Slovenski in hrvaški zunanji minister, **Frlec** in **Gračić** sta se 19.

januarja pogovarjala o dvostranskih odnosih. Menila sta, da bi večino odprtih vprašanj državi lahko rešili do poletja.

Zagreb - 21. januarja je bil na enodnevem delovnem obisku slovenski obrambni minister

Turnšek, ki se je sestal s pomočnikom hrvaškega obrambnega ministra **Čosićem**.

Zagreb - Državni sekretar v slovenskem ministristvu za obrambo **Žnidarič** se je 22. in 23. januarja s predstavniki hrvaškega obrambnega ministristva pogovarjal o možnem sodelovanju v izobraževanju častnikov, sanitetni dejavnosti in športu.

Zagreb - Slovenski dom je 9. februarja obiskala državna sekretarka v slovenskem ministristvu za kulturo **Majda Širca**.

ALI STE VEDELI...

.... da je Slovenijo leta 1997 obiskalo 1.840.000 tujih turistov, kar je približno 10 odstotkov več, kot leto poprej

.... da je bilo vseh turističnih nočitev v letu 1997 skoraj 7 milijonov; približno polovico so jih ustvarili gosti iz tujine

.... da so bili zadnji dve leti hrvaški turisti po številčnosti na četrtem mestu (takoj za Italijani, Nemci in Avstrijci); lani jih je Slovenijo obiskalo skoraj 80 tisoč

.... da bo Center za promocijo turizma Slovenije letos v Zagrebu odprl svoje predstavništvo

.... da so vse informacije o Sloveniji in njeni turistični ponudbi dostopne na internetu, in sicer na naslednjih naslovih:

www.creativ.si/slovenija,
www.tourist-board.si/slovenija,
www.ijs.si/slo.

(I.T.)

DIREKTORICA SAVE ZAGREB
DRAGICA BUŠIĆ

NA PRVEM MESTU JE KAKOVOST!

- Sava Kranj je ena od največjih slovenskih izvoznice na hrvaški trg, Sava Trade Zagreb pa ena od večjih uvoznice iz Slovenije.

- Izdelke Save Kranj uvaža 16 hrvaških podjetij, med njimi mi in še Sava Trade na Reki in Sava Trade v Splitu. Sava Trade Zagreb, ki ima poleg veleprodaje in maloprodaje v Zagrebu tudi enoti v Osijeku in Umagu, pa pokriva večji del hrvaškega trga. Tako je od naše reorganizacije leta 1992, ko je nastala Sava Trade Zagreb, ki ima zdaj 23 zaposlenih.

- Kako poslužete in s čim trgovate?

- Naš laniški bruto promet je bil dobrih 6 milijonov mark. Okoli 90 odstotkov prometa ustvarimo s prodajo Savinih izdelkov, predvsem pnevmatik za motorna vozila, ki predstavljajo 70 odstotkov naše prodaje. Tu pa so še klinasti jermeni, cevi, tehnične plošče, lepila, umetna koža, zamaški za farmaceutsko industrijo, čepi za kanalizacijo.... Lani smo prodali okoli 30 tisoč pnevmatik za potniška vozila, 2.500 za poltovorna vozila in prek 3 tisoč za tovorna vozila.

- Kakšen je vaš delež v pokrievanju hrvaškega trga s Savinimi izdelki?

- Sava Kranj je lani na Hrvaško izvozila 239 tisoč potniških, 28 tisoč poltovornih in 51.900 tovornih pnevmatik in s tem pokrila med 40 in 60 odstotki potreb celotnega hrvaškega trga. Okoli 9 odstotkov od tega prometa smo ustvarili mi. Takšna razmerja so bila dosežena vsa zadnja leta.

- Ti podatki so zanimivi v luči precej razširjenosti predstave v hrvaški javnosti, češ da se pnevmatike še vedno bolj sploča kupovati v Sloveniji.

- Po naših podatkih večjih razlik v cenah istih Savinih izdelkov v Sloveniji in na Hrvaškem praktično ni. To se bo še posebej pokazalo z letošnjim letom, ko je začel veljati sporazum o prosti trgovini. Zdaj, ko Savine proizvode uvažamo brez carin, se je cena pnevmatik še znižala, in sicer za približno 10 odstotkov.

- Ali torej pričakujete, da se bo letošnja prodaja še povečala?

- Pravzaprav ne, kajti trg je, kakršen je. Vsako leto se na Hrvaškem prodaja okoli 500 tisoč

pnevmatik, Savin tržni delež pa je ves čas približno enak. Za letošnji pričakujemo samo to, da se bodo morda spremenile navade kupcev, ki so doslej pnevmatike v glavnem kupovali pri vulkanizerjih. To je bilo namreč ceneje, saj vulkanizerji ni bilo treba obračunavati davka na storitev. Zdaj, ko je na Hrvaškem začel veljati davek na dodano vrednost in torej razlik ni več, pa se bo morda povečalo povpraševanje v maloprodaji.

- Sporazum o prosti trgovini pomeni tudi za Sava Trade Zagreb ne prinaša velikega obrata?

- Vsi Savini proizvodi so oproščeni carin in seveda pričaku-

jemo, da bodo s pocenitvijo v maloprodaji cenovno bolj zanimivi od konkurenčnih. Cene se bodo zniževale vzporedno s prodajo zaloga in novim uvozom neocarinjenih izdelkov.

- Čemu pripisujete veliko zanimanje hrvaških kupcev za Savine izdelke?

- Na prvem mestu je kakovost! Reklamacij praktično nimamo. Savino dobro ime skušamo ohranjati tudi z različnimi srečanji z veletrgovci in vulkanizerji, velik poudarek pa je tudi na reklamah. Pomembno je tudi, da z distribucijo pokrivamo celo Hrvaško in da Hrvaška tovrstne lastne proizvodnje praktično nima.

- Kaj za vas pomeni decembrska sklenitev pogodbe med Sava Kranj in Goodyearom.

- S sklenitvijo pogodbe sta nastala Sava Tyres, v kateri ima Goodyear 60 odstotni lastniški delež, in Goodyear Engineered Products Europe, v kateri ima Goodyear 75 odstotni delež. Glede na to novost, se bomo morali reorganizirati tudi mi. Sava Trade Zagreb je namreč v 70-odstotni lasti kranjske Save.

- Ste kot mešano slovensko-hrvaško podjetje kdaj občutili težave zaradi nerešenih vprašanj med Slovenijo in Hrvaško. Ali v tem smislu kdaj čutite potrebo po tesnejšem povezovanju z vodilnimi ljudmi v drugih mešanih ali slovenskih podjetjih na Hrvaškem?

- Nikoli nismo imeli težav v poslovanju, saj ves čas dosledno spoštujemo hrvaške predpise in hrvaško zakonodajo. Kupci pa ne glede na politične razmere ostajajo zvesti Savinim proizvodom, ki jih dobro poznajo in cenijo. Izmenjava mnenj s kolegi in druženje z njimi se mi zdita koristna, vendar pa dajem prednost strokovnim razpravam v okviru naše panoge.

- V Zagreb ste prišli iz Novog mesta in tu živite že vrsto let. Poznate delovanje Slovenskega doma?

- Z zanimanjem spremljam bogato dejavnost zagrebškega Slovenskega doma in sem družstvu vselej pripravljena pomagati.

Darko Šonc, Ilika Todorovski

Noni Žunec:

»Noni Žunec je pevec izjemne muzikalnosti, velike scenske kreativnosti in lepega glasu.« Tako je ob 30. obletnici umetniškega delovanja enega od številnih slovenskih slavčkov na zagrebškem opernem odru Nonija Žunca napisala velika poznavalka operne umetnosti Marija Barbieri - Jelača. Kdo je torej Noni Žunec? Odgovor na to vprašanje sem skušal poiskati kar v njegovem prijetnem stanovanju, kjer je Noni o sebi povedal tole:

Rodil sem se v Mariboru v delavski družini. Oče je delal v železniški delavnici. Bili smo štirje otroci. Časi so bili izredno težki. Stanovali smo v železniški koloniji, ki je bila čisti geto. Že od malih nog sem se ukvarjal s petjem. S sestro sva celo ves čas tekmovala, kdo bo lepše pel. Ko se je iz naše hiše slišalo petje, so sosede rekli: »Spet pri Žunčevih čistijo orehe!« Zakaj? Če smo peli, je mati vedela, da ne bomo vseh pojedli!

Starši so na učiteljske najprej poslali drugega najstarejšega brata, nato pa mene, ki sem bil najmlajši otrok. Že kot dijak sem nastopal kot solist v Jadranski straži in v Glasbeni matici. Ker nisem imel radija, sem pač poslušal operne oddaje pri mojih prijateljih v ulici Koseskega 20 (ko je Noni omenil ta naslov, je tudi v meni nekaj zaigralo od veselosti - to so namreč tudi moji dolgoletni prijatelji). Glede na politične razmere, ki so se posebej zaostrele po razglasitvi »anschlusa«, smo se začeli organizirati. Že pred vojno smo se upirali Hitlerju in naraščajočemu nacizmu. V Mariboru je bila peta kolona organizirana v Kultur-

PO TEŽKI MLADOSTI RADOST USTVARJANJA

bund. Nemci so prihajali z nacističnimi zastavami in parolami, mi pa smo snemali te zastave in jih sežigali. Maturo smo zaradi takšnih razmer delali predčasno. Razrednica, pripadnica Kulturbunda (sicer Slovenka) je v razredu vprašala, kdo iz razreda želi ostati in delati v novem Velikem Reichu. Dva ali trije so dejali, da bi ostali, vsi ostali pa, da ne. Posledica tega je bila, da nismo dobili maturalnega spričevala, zaradi česar sem moral pozneje v Ljubljani še enkrat na maturitetni izpit. Zvedel sem, da me je Kulturbund zaradi moje dejavnosti dal na črno listo za likvidacijo. Zahvaljujoč prijatelju sem pravočasno pobegnil v Ljubljano. Na tem potovanju

(Maribor - Ljubljana) sem skoraj ostal brez glasu, tako me je bilo strah, ker sem potoval pod tujim imenom. V Ljubljani so nas lepo sprejeli in nekatere stike sem ohranil vse do danes. Da pa bi preživel, sem moral delati. Malo na kmetiji, malo v zaporu. Zvedel sem, da so starše internirali v taborišče v Mariboru, pozneje pa izgnali na Hrvaško. Vedel sem, da potrebujejo mojo pomoč in sem leta 1942 prišel v Zagreb. Ker sem imel že prej pevске ambicije, sem se zblížal s prof. **Vrbaničem**, ki mi je omogočil, da sem postal član Krugovalnega zbora. Tako sem lahko vzdrževal starše in bolno sestro.

Po vojni sem se vpisal na Glasbeno akademijo in v razredu **prof. Vrbaniča** diplomiral.

S kolegi smo že med študijem, leta 1946 po zaslugi dobrih profesorjev izvedli dve operi: **Gianni Scicchi** (Puccini) in **Bastien i Bastiena** W. A. Mozarta. Profesorji **Vrbanič**, **Habunek**, **Kunc** in dirigent **Pozaič** so tisti, ki so v veliki meri vplivali na mojo pevsko kariero. Leta 1947 je prišel iz Sarajeva dirigent **Ivo Štajcer** in z njim sem sklenil pogodbo za angažman v sarajevski operi. Dogovorili smo se, da za prvi nastop pripravim tenorsko vlogo v Sevilskem brivcu. Ko sem to storil, je prišlo do spremembe in je vse skupaj lepo padlo v vodo. V veliki naglici, v samo

sedmih dneh, sem pripravil vlogo **mantovskega vojvode** v **Rigolettu** in to je bil moj debut. To leto sem šel na tekmovanje mladih pevcev v Beograd in ko me je slišal **Krešimir Baranović** (znan skladatelj, tedaj direktor beograjske opere - je dejal: »*Rad bi delal s tem mladeničem, pa če tudi bi za to moral dati svojo plačo*«.

Po tem tekmovanju so me takoj poklicali na avdicijo v Zagreb. Odpel sem prvo arijo in maestro **Milan Sachs**, direktor opere je vzkliknil: »*To bo dovolj!*« In takoj so me angažirali.

To je bilo leta 1948 in tedaj se je začela moja kariera opernega pevca v zagrebški operi, ki

je trajala neprekinjeno vse do moje upokojitve leta 1981. Bil sem najmlajši med šestimi tenorji: **Gostič**, **Delorko**, **Sladoljev** ... kakšna konkurenca! No, sčasoma sem zasedel položaj

prvi je bil seveda **Josip Gostič**. Imel sem bogat repertoar s prek 80 vlogami. Moj razpon sega od čisto lirskega repertoarja **La Bohème**, **Sevilski brivci** in **Tosca** do **Othela** in **Fidelia**. Tu so

opere **Carmen**, **Traviata**, **Ples v maskah**, **Cavalleria Rusticana**. Skladatelji **Verdi**, **Puccini**, **Wagner**, **Britten**, **Stravinsky**. Slovanski repertoar: **Prodana nevesta**, **Onjegin**, **Knez Igor**, **Pikova dama**. Največkrat pa sem pel vlogo **Miče** v **Gottčevem Eru** z onega sveta - kar 250-krat. Zanimivo je, da so to vlogo od premiere do danes vselej peli slovenski pevci: **Šimenc**, **Gostič**, **Šutej**, jaz in sedaj **Lotrič**.

Po vojni je bil v Zagrebu velik pritisk na direkcijo opere, da bi izvedli **Zrinjskega**, tako, kot so to že storili na **Reki**, v **Splitu** in **Osijeku**. Ko je končno prišla premiera te opere in ko smo po končani predstavi šli pred zastor, sem malo za šalo, malo za res, dejal: »*Če ne bi bilo nas, slovenskih pevcev, ne bi bilo Zrinjskega!*«. V zasedbi so namreč peli še **Križaj**, **Gostič**, **Ivan Franci**, **Marija Podvinec** in **Bianka Dežman**.

Precej sem gostoval. Edina operna hiša v nekdanji državi, v kateri nisem pel, je bila v **Subotici**. Pel sem v **Avstriji**, **Londonu**, **Parizu**, **Berlinu**, **Napoliju** in v

Grčiji. Ukvarjal sem se tudi s koncertno dejavnostjo. Za svoje umetniško delovanje sem dobil številna priznanja, med njimi nagrado **Združenja glasbenih umetnikov Hrvaške** **Milka Trnina** za

vlogo **Hermana** v **Pikovi dami**, nagrado **J. Slavenški** za vlogo **Žaka Sirotiča** v **Kuljeričevi operi** **Moč vrline** in nagrado **Vladimir Nazor** za življenjsko delo. Ves ta čas sem bil zvest **agrebški operi**, **zagrebški publi-**

ki.

Čeprav sem imel možnost, da postanem član petih opernih hiš v Nemčiji, mi ni žal da sem ostal tu. Mislim, da je moja dolžnost delovati v svojem okolju. Hotel sem tukaj ustvariti nekaj, kar bo ostalo v spominu in mislim, da sem v tem uspel. Življenje umetnika je težko, toda ko začutite, da ste vzpostavili stik s poslušalcem in ko vidite, da verjame v tisto, kar mu dajete z odra, takrat pozabite na vse težke trenutke - takrat ostane samo radost ustvarjanja in zavest, da ste nekaj dosegli in da vaše delo ni bilo zaman.

Tvoje delo, dragi **Noni**, res ni bilo zaman in tvoji zvesti poslušalci smo ti hvaležni za tvoje bogato delovanje. Z njim si ne samo enkrat oplemenitil naše duše in zapustil obilo spominov na lepe večere v operi. Zdaj svoje bogato znanje prenašaš na mlade in ker si kot naš prijatelj **Bobi**, še vedno v dobri formi, tudi tebi napovedujem sestanek v tretjem tisočletju.

Ivica Kunej

JANKO BARLE KNJIŽEVNIK IN ZNANSTVENIK Z DVEMA DOMOVINAMA

**Domovina draga cvetlica lepa,
Najlepša beseda je tega sveta,
Najlepša beseda za me in za vse,
Ki imajo pošteno slovensko srce!**
»A Kolpa, mila moja Kolpa,
ob kateri se zbirajo sanje moje mladosti,
tekla bode veselo dalje,
valčki bodo se igrali po čistih peščenih tleh in šumeli dalje proti vzodu,
a v zraku gostolel bode veseli škrjanček najlepšo pesem o bratski slogi in edinstvu!...«

Tako je pisal mladi Janko Barle. Njegova ustvarjalnost se je začela leta 1893 in je shranjena v več kot 30 zvezkih. Avtor se je podpisoval: Janko Barle, dijak III. gim.raz., Rudolfovo.

Mladost in učenje

Rodil se je 12. marca 1869. v Budancih na Notranjskem v Julijski krajini, kjer je bil njegov oče Ivan učitelj. Mladost je preživel v Podzemlju na Kolpi, vasi pri Metliki, kamor je bil premeščen njegov oče. Nižjo gimnazijo je končal v Novem mestu, kjer sta mu frančiškana o. Ladislav in o. Florentin vsadila ljubezen do lepe knjige, o. Hugolin Sattner pa smisel za glasbo. Peti in šesti razred gimnazije je obiskoval v Karlovcu. Leta 1886 je odšel v Zagreb, kjer je končal 7. in 8. razred gimnazije in bogoslovje. Začetek študija v Zagrebu ni bil ravno srečen. Že takoj je zbolel za tifusom in se je moral dolgo časa zdraviti. Ko je okrevljal, se je začelo njegovo klerično življenje ter glasbeno in književno delovanje. Vpisal se je v pevsko društvo Vijenac. Ko se mu ni uresničila želja, da bi se učil klavir, ker je bilo to predrago, se je začel učiti gosli. O temu je pisal svojemu očetu: »Gosle dobimo na posodbo.

Le strune, kalofonijo in note moramo kopiti, a osim tega 15 kr vsaki mesec plačati.» Ko je med prazniki leta 1891 odpotoval v Prago, kjer je obiskal splošno deželno razstavo, videl praško »Narodno divadlo« in si ogledal številne spomenike, se je navdušil za zgodovino. V študentskih časih so bili časopisi Dolenjske novice, Dom in svet, Vrtec in Bosanska vila polni njegovih prispevkov. Hrvaški znanci in prijatelji so ga imeli zelo radi. O tem govori pesem z naslovom Hrvat Slovencu (U čast Janezu), ki jo je Tuna Lovčev za Barle leta napisal 27.12.1888. Tole so njene sklepne besede: »Za rod se dakle borimo skupa, Slobodi jer se slogom stupa!«

Duhovnik in duhovna služba

Ko je Janko Barle 26. julija 1892 postal duhovnik in ko je 13. avgusta bral svojo prvo sveto mašo, je bilo zelo slovesno. Pet bratov, štiri sestre in starši so imeli polne roke dela: za 60 gostov so pripravili: par jagenjkov, telička, tri prašičke, 6 veder namiznega vina, dve vedri posebno dobrega vina in sod piva. Sestra Linca je dala v Metliki sešiti nove obleke za mamo, Tilko, Marico in zase. Janku je

krojač Tine v Zagrebu zašil novi talar. Tapetnik je preoblekel dve vzmetnici za goste in hišno zofo... To so samo nekatere podrobnosti iz pisem očeta o pripravah. Ko je bila slovesnost mimo, je moral mladi duhovnik oditi tja, kamor ga je klicala dolžnost. Najprej je bil postavljen za kaplana v Garešnici. Tu je posebej skrbel za cerkveno petje in zbiral narodno blago, zlasti pesmi. Od mestnega poglavarstva v Zagrebu je 9. septembra 1893 dobil dekret za katehetsko mesto v zagrebških osnovnih šolah, za letno plačo 400 for.

Zelo hitro je dobil novo službo: v zagrebški nadškofijski pisarni je delal skoraj 50 let, med katerimi se je vzpenjal od časti do časti, od službe do službe. Že leta 1904 je postal prebendar, leta 1911 tajnik nadškofa dr. Antuna Bauerja, leta 1916 je postal ravnatelj nadškofijske pisarne in kanonik. Od papeža Benedikta XV. je prejel odličje, papež Pij XI. ga je imenoval za apostolskega protonotara. Kot uradnik in upravnik je predano opravljal svoje delo: sam je odpiral pošto, jo prebral in razdelil dolžnosti. Bil je realen, dober psiholog in se je v svojem delu vedno držal zlate sredine. Čeprav se je zdel »oštře čudi«, se je pod

takšnim videzom skrivala topla pesniška duša.

Književnik, znanstvenik in društveni delavec

V prostem času je pisal pravljice za otroke; zbrane pod naslovom Iz naše vasi, so bile objavljene leta 1887. v listu Vrtec. Naslednje leto je Barle postal redni sodelavec novega beletrističnega mesečnika Dom in svet. Tu je objavil več prispevkov iz kmečkega življenja. Ukvarjal se je tudi z zbiranjem narodnih povesti, običajev in pogovorov. Več sto belokranjskih narodnih pesmi je objavil v Letopisu slovenske matice. Od leta 1890. je sodeloval tudi v ljubljanskem Slovincu. V devetdesetih letih je objavil nekaj zgodovinskih besedil v slovenščini. Ko je leta 1893 prišel za stalno v Zagreb, se je seznanil z bogatim gradivom nadškofijskega arhiva. Pri nabiranju zgodovinskega znanja mu je pomagal Iv. K. Tkalčič. Tako je Barle začel objavljati prispevke iz hrvaške cerkvene zgodovine. Največ v »Katoličkom listu«, za katerega je pisal 10 let. Sodeloval je še v časopisih Obzor in Prosveta, v »Vjesniku hrvatskog arheološkog društva« in »Vjesniku hrvatskog zemaljskog arhiva«. Vrsto manjših napisov, potopisov in črtic je objavil v listu Danica, prispevke iz hrvaške zgodovine, zdravništva in medicine pa v »Prosvjeti« in »Farmaceutskom vjesniku«. Napisal je knjigo Josip Juraj Strossmayer. Njegovo najpomembnejše zgodovinsko delo je »Povijest turopoljskih župa«, najprej tiskano v »Povjesnim spomenicima plem. općine Turopoljske«, nato pa še v posebni knjigi. Postal je tudi dopisni član Hrvaške akademije znanosti i umetnosti. Leta 1904 je sodeloval pri ustanovitvi »Družbe braće hrvatskog zmajak«, ki je delovala v njegovi prebendarski kuriji v Novi vesi 14. Prav tu je njemu in Tkalčiču Družba braće hrvatskog zmajak postavila spominsko ploščo. Sodeloval je še v okoli 30 društvenih organizacijah, od leta 1928. tudi v novem Slovincem prosvetnem društvu. Najpomembnejše pa je njegovo delovanje v Cecilijem društvu, kjer je bil predsednik, od leta 1914 in vse do smrti pa tudi urednika glasila Sv.

Cecilija. V njem je objavil vrsto zgodovinskih razprav in prispevkov z glasbenega področja. V Bartolovem obdobju je Cecilijansko gibanje na Hrvaškem doseglo največje uspehe. Časopis Sv. Cecilija je postal sodobna revija za cerkveno in svetovno glasbo, za katero so pisali tudi največji strokovnjaki. Sam je bil urednik, glavni sodelovalec in celo »financijer«.

Zanimiva oseba

Janko Barle je bil pedant, prirčen, priljubljen. Slika o njem ne bi bila popolna, če ne bi vsaj malo pokukali v njegovo dnevno življenje. Vstajal je ob 5. uri zjutraj. Sveto mašo je služil ob 6.45, nato je zajtrkoval in prelistal časopise. Od 8. do 9. ure je bil na tržnici in *Jelačiću* placu, kjer se je sprehajal med prodajalci živil in cvetlic in branjekami in z njimi kramljal. To je počel skoraj pol stoletja. Njegov konjiček je bil tudi botanika. Zbiral je bilke od vsepovsod in imel bogate herbarije, s točno navedenimi latinskimi in narodnimi imeni, s podatki o tem, kje jih je našel in kdo mu je kaj o njih povedal. V nadškofijski pisarni je bil od 9. do 11. ure, točno ob 13. uri je bil na kosilu, po njem je počival, ob 15.30 pa je bil že v svoji kuriji, kjer je molil in delal do 16.30. Ob 17 uri je odšel v mesto: na sejo kakšnega društva, na koncert ali v kino, ki ga je imel zelo rad. Ob 19. uri je bil na večerji, zvečer pa je doma bral časopise. Bil je naročen na Slovenec, občasno pa je prebiral humoristične časopise Koprive in Satyruxicus. Nikoli ni delal po noči: spat je hodil najpozneje ob 21.30. Rad je imel zabave in prijateljska srečanja. Kot kanonik je vsako drugo nedeljo prirejal sestanke, ki so se jih udeleževale znane osebe iz znanstvenih in umetniških krogih.

Janko Barle je živel za svoj poklic, za znanost in umetnost. Bil je spoštovan med prijatelji in znanci, tako med Hrvati, kot med Slovenci. Zato ne preseneča, da je vse, ki so ga poznali, zajela globoka žalost, ko je veliki zvon zagrebske katedrale 18. februarja 1941 objavil, da je umrl velik človek z dvema domovinama - Slovenijo in Hrvaško - Monas. Janko Barle.

Silvin Jerman
(Vir: podatki: Kaptoljski arhiv, časopis Sv. Cecilija)

FRANJO VILHAR -
KALSKI (1852 - 1928)

SKLADATELJ BISEROV HRVAŠKE ZBORNE PESM

Franjo Vilhar - Kalski je ime skladatelja, ki je umrl pred sedmimi desetletji, vendar njegova dela še danes živijo v melodiozni skladnosti s hrvaškimi in slovenskimi besedili.

Vilhar se je rodil 5. januarja 1852 v Senožečah pri Postojni. Oče Miroslav je bil priznani slovenski pesnik in skladatelj. Franjo se je glasbe učil v Ljubljani in Pragi. Po končanem študiju je služboval v Beli Cerkvici v Banatu, pozneje v Temišvaru.

Kot 30-letnik je prišel na Hrvaško, kjer je vse svoje življenje plodno deloval v Karlovcu, Splitu in Zagrebu.

V Zagreb je prišel leta 1891. Dolga leta je bil učitelj petja v zagrebskih srednjih šolah in organist v cerkvi sv. Marka. Najprej je skladal pesmi za en glas in klavir. Mednje sodita uglasbljeni Prešernovi pesmi Mornar in Nezakonska mati. Zanimala ga je tudi ljudska pesem in začel je preučevati Kuhačev Zbirko narodnih pojeval. Postopno se je začel prilagajati tradiciji hrvaške narodne pesmi in tako je nastala Hrvatska lira, zbirka popevk za en glas ob spremljevi klavirja. Pozneje je pisal

tudi zborovske skladbe.

Pevci so radi peli Vilharjeve skladbe, ker so se odlikovale z lepo melodijo in jasno in naravno harmonijo. Napisal je 225 zborovskih pesmi, večino lirskih: Rasti ružo, Jorgovane, Oj ti lane, Golubica siva. Skladal je tudi cerkvene skladbe. V Širolovi Povijesti hrvatske muzike piše, da je Vilhar odlični zborovski skladatelj, da je njegov vokalni stavek jase in da je tako obogatil glasbeno literaturo. Napisal je tudi tri opere, in sicer Smiljana, Ivanjska kraljica, Lapudska sirotica ter dve opereti: Ustaške nevolje in Gospoda kondirovička.

Vilhar sodi v Zajčevo dobo glasbenega ustvarjanja. Njegova pesem je budila narodno zavest in ljubezen do glasbe. Vilharjeve balade pa se bodo dolgo cenile kot biseri hrvaške zborne pesmi.

Proti koncu življenja so ga spremljale običajne nadloge umetnikov tistega časa: slabo gmotno stanje, omaloževanje in bolezen. Vse to pa ni zlomilo njegovega duha - delal je do konca svojega življenja.

Vilhar je umrl v Zagrebu, v 76 letu starosti. Leta 1929 je Milan Zjalic napisal: »Hrvaško pevsko društvo Jeka iz Samobora izraža globoko spoštovanje ob spominu na tako pomembnega skladatelja. Nekaj njegovih zborovskih skladb bomo danes izvedli zato, da njegova dela iztrgamo pozabi. Radi bi se oddolžili spominu na moža, ki je umrl 4. marca 1928.«

Slava mu - kličemo tudi mi danes in obljubljamo, da ne bomo pozabili njegovih melodij!

Cveta Matko

Nezakonska mati.

(Stigljeno Franjo Prešeren)

5. *Andante.* *quasi recitativo*

Pjev. Kaj pa je te - be

Glasovir.

R.S. Vilhar: Op. 129.

PROFESOR
ANTON
DOLENC
(1905-1984):

VELIK STROKOVNJAK IN IZJEMEN ČLOVEK

Težko je opisati vse, kar je Anton Dolenc storil za razvoj energetske elektrotehnike pri nas. Svoje znanje in izkušnje je med 30-letnim službovanjem na Elektrotehnični fakulteti v Zagrebu in (krajiš čas tudi) v Ljubljani posredoval vsaj 1.500 novim strokovnjakom.

Anton Dolenc je bil rojen v Celovcu, šole je končal v Ljubljani, kjer je diplomiral na ljubljanski univerzi. Njegov profesor Milan Vidmar, ki je bil eden od utemeljiteljev elektrotehniškega študija v Ljubljani, je bil znan kot velik teoretik na področju elektrotehnike in tudi kot šahovski vele mojster. Ob koncu 30-tih let je mlad, vendar že uveljavljen inženir Anton Dolenc postal upravnik podjetja Siemens v Zagrebu, na Fallerovom šetališču na Trešnjevki. To podjetje se je pozneje, po drugi svetovni vojni, razvilo v industrijsko podjetje Rade Končar.

Od leta 1946 leta je Anton Dolenc predaval na Elektrotehniški fakulteti v Zagrebu, kjer je postal redni profesor, v podjetju R. Končar pa je ostal kot strokovni svetovalec. Pedagoško delo je dopolnjeval s sodelovanjem pri številnih projektih, ko se je elektroenergetski sistem razvijal od malih enot do modernega sistema, kakršen je danes. Profesor Dolenc je bil cenjen tudi na tujem, o čemer so se študenti lahko prepričali, ko jih je spremljal na strokovnih ekskurzijah po Evropi, kjer so bili vselej lepo sprejeti, predvsem po zaslugi njegovega ugleda in njegovih prijateljev, ki jih v znanstvenih in gospodarskih krogih v Evropi ni bilo malo. Njegove knjige so za študente elektrotehnike v Zagrebu še danes aktualna strokovna literatura. Njegov stil predstavitve problema je bil tak, da si je bilo mogoče ustvariti fizikalno sliko in to je bilo na predavanjih in v literaturi med vsemi generacijami študentov zelo priljubljeno.

Starejšim generacijam, ki se spominjajo Zagreba 50-tih let, ko je bilo na ulicah še malo avtomobilov, pa še to največ službenih, je posebej ostalo v spominu, da je imel profesor Dolenc mercedes in to novi model.

Kdor je poznal profesora Dolenca, se je lahko prepričal, da je bil izreden človek in zelo cenjen strokovnjak. Bil je zelo aktiven celo svoje življenje in pravijo, da ga je celo smrt presenetila pri delu. V njegovo čast je ena ulica v Zagrebu dobila njegovo ime. To je Ulica Antona Dolenca na Knežiji, na Trešnjevki.

Vlado Zemlič

SLOVENSKI SLAVČKI NA HRVAŠKIH ODRIH (4. DEL)

Prvi veliki bas Zagrebške opere je bil Josip Križaj, pevec brez primerjave, izjemno močna scenska osebnost. Narodne novine so v članku pod naslovom »Venit, cantavit, vicit« (Prišel, pel, zmagal) 23. aprila 1913 takole opisale njegov prvi nastop v Zagrebu v vlogi Gounodovega Mefistofela v Faustu: »Mefisto je bil eleganten, hudooben in šaljiv, igralsko živ in okreten, v krasnih kostumih in z zgovorno masko. V njem je sonoren bas, čist glas, gibljiva šola: sijajno je uspel«. Obzor je bil še bolj natančen: »Njegov glas je močan, zvonek in svež, poje z neverjetno lahkoto, igra zelo prefinjeno, nastop pa je primeren. Že v prvem dejanju je osvojil poslušalce«.

JOSIP KRIŽAJ

(VEVČE PRI LJUBLJANI 1887 - ZAGREB 1968)

Glasbene matice pri Mateju Hubadu v Ljubljani, prvo scensko izkušnjo pa je imel v skupini velikega dramskega umetnika Ignjata Borštnika. Tako zelo je osvojil poslušalce, da ga je Zagrebška opera kot 26-letnika najela za prihodnjo sezono. Tako se je rodila ena od tistih umetniških ljubezni, ki trajajo celo življenje. Ob zelo kratkih prekinjavah in kljub številnim ponudbam iz tujine, je Križaj ostal zvest Zagrebški operi, ki ga je leta 1957 na žalost na neprimeren način »razrešila dolžnosti solista brez pravice do odpravnine« in ga upokojila.

Ko je na proslavi ob 45. obletnici umetniškega dela ustvaril magistrsko kreacijo Kecala v Prodani nevesti, so v gledališkem listu zapisali, da je tolmačil preko stotrideset vlog in da je imel okroglo tri tisoč nastopov. Samo Kecala je pel 239-krat. Za to vlogo mu je čestital slavn Stanislavski, ko je bil leta 1922 v Zagrebu. Slavni češki skladatelj in dirigent Oskar Nedbal je ob gostovanju v Bratislavi za Križaja izjavil, da je najboljši Kecal po Willyju Heschu. Kot baron Ochs v Kavalirju z rožo je navdušil avtorja Richarda Straussa, ko je leta 1916 dirigiral to svojo opero v Zagrebu. Umetnost Josipa Križaja je navdušila tudi Jakova Gotovca, ki mu je na praznovanju svojega Era z onega sveta leta 1936 dodelil vlogo »gazde Marka«.

Liki v operah hrvaških avtorjev so imeli pomembno mesto v Križajevem opusu: Velimir v Ljubezni in zlobi, Sveslav v Porinu, Tam v Matiji Gubcu, gospodar Marko in Sulejman v Zrinjskem. Z enakim uspehom je Križaj tolmačil izrazito dramske vloge, kot je recimo Boris Godunov. V Križajevem repertoarju so se vrstile velike kreacije iz del slovanskih avtorjev: Vodnar v Rusalki, Galicki in Končak v Knezu Igorju, vrag v Gajdašu Švandi, Ivan Susanjin, Dosifej v Hovanščini, Gremin v Evgeniju Onjeginu, Hadži Toma v Koštani. Opažene so bile tudi basovske vloge v Wagnerjevih delih: Lohengrin, Ukleti Holandec, Walkura, Tristan in Izolda, Parsifal. Prav tako v Mozartovih operah Figarova svatba in Don Juan. Bogat je bil tudi njegov italijanski repertoar: Štirje grobjanji, Seviljski brivci, Trubadur, Aida, Don Carlos. V operi Mignon je nastopil s soprogo Paulo Trautner, pevko z lepim lirskim sopranom.

V Križajevih interpretacijah so bili vsi liki živi ljudje - pevsko in igralsko popolnoma izgrajeni. Na njegovih koncertnih nastopih pa sta prišli do izraza njegova pretanjena muzikalnost in pevsko kultura. Bil je tudi operni režiser, ukvarjal se tudi s slikarstvom in filatelijo. Svežino in mladostni zanos je ohranil do poznih let. Umrl je v Zagrebu leta 1968.

Besedilo Marije Barbieri priredila Polona Jurinč

Od konca oktobra, ko je izšla tretja številka Novega odmeva, so se kulturni dogodki, ki povezujejo našo državo, vrstili skoraj vsakodnevno. Nemogoče je bilo vse zapisati, kaj šele spremljati. Naslednje vrstice potrjujejo, da med Slovenijo in Hrvaško na kulturni sceni ni Dragonje, Trdinovega vrha, Sotle ... Upam si trditi, da takšno sodelovanje med dvema državama ne obstaja nikjer na svetu. Rubrika Kulturna obzorja je v prejšnji številki Novega odmeva obsegala eno stran in pol. V tej številki je zapisanih še več dogajanj, do konca kulturne sezone pa je napovedanih še veliko in gostovanj.

Polona Jurinč

ZBORNIK O HRVATIH V SLOVENIJI - Inštitut za migracije in narodnosti je oktobra lani izdal zbornik Hrvati v Sloveniji, v katerem je objavljenih 46 prispevkov z znanstvenega srečanja, ki je bilo junija leta 1996. Prispevki z različnih plati obravnavajo položaj Hrvatov v Sloveniji in so zakladnica podatkov o vezeh in sožitju Hrvatov in Slovencev ter o bogatem obmejnem sodelovanju.

NAGRADA OTONA ŽUPANČIČA BOŽENA GLAVAK - Nagrada mesta Ljubljane za življenjsko delo Oton Župančič je lani prejela Božena Glavak, priznana mezzosopranistka, rojena v Čakovcu. Glavakova je bila 35let vodilna mezzosopranistka v ljubljanski operi, pogosto pa je nastopala tudi na Hrvaškem.

EVROPSKI SOLISTI - 25. oktobra so v Lisinskem nastopili Evropski solisti. Na čelu petih solistov je bila slovenska flavtistka Irena Grafenauer, dobitnica številnih uglednih mednarodnih nagrad. Od leta 1977. deluje kot solistka Simfoničnega orkestra Bavarskega radija in sodeluje z mnogimi priznanimi dirigenti. Leta je 1987 začela solistično kariero, ki jo je popeljala po celnem svetu. Deluje z mnogimi komornimi ansambli in v duetih z drugimi solisti. Je tudi redni profesor na visoki glasbeni šoli v Salzburgu.

SLOVENSKI JAZZ - Na 7. mednarodnih dnevih jazza v Zagrebu je lani jeseni nastopilo več slovenskih glasbenikov. V zagrebškem kvartetu Bird Lives igra uveljavljeni kontrabasist Matevž Smerkol, profesor v Ljubljani. Samostojno je nastopil kvintet slovenskega saksofonista Toneta Jakše.

SREDOZEMSKA KONFERENCA PEN-a - Na sredozemski konferenci PEN-a, ki je bila lanko jesen v Splitu, sta sodelovala tudi predsednik slovenskega PEN-a Marko Kravos in slovenski pisatelj Veno Taufer. Kravos je ob tej priložnosti za Večernji list izjavil, da se mu zdi zbiranje v sredozemskem okolju zanimivo, saj so bili Slovenci vselej povezani z morjem.

DUET OČICEVE IN ARNOLDA - 22. novembra je bil v Lisinskem koncert Ljerke Očič (orgle) in Stanka Arnolda (trobenta) v sodelovanju z Godalnim kvartetom Sebastian, Emo Tonžetič (timpani) in Ansambлом trobent. Na programu so bila dela J. Stanleya, G.F. Haendela, J. Clarka, J.E. Altenburga, G. Torellija, J.S. Bacha in F. von Bibera.

Stanko Arnold je diplomiral na Akademiji za glasbo v Ljubljani, izpopolnjeval pa se je v Parizu. Je dobitnik številnih nagrad v Sloveniji, osvojil pa je tudi prvo nagrado na mednarodnem tekmovanju v Toulonu (1976) in drugo nagrado na tekmovanju trobentačev Maurice Andre (1979). Je profesor na Akademiji za glasbo v Ljubljani in na Visoki glasbeni šoli v Grazu. Duet Očič - Arnold letos praznuje deseto obletnico umetniškega delovanja z nizom koncertov po Hrvaški, Sloveniji in na tujem.

ARHITEKTURNI IZZIVI - V Portorožu so konec lanskega novembra na 15. Piranskih dnevnih arhitekture podelili nagrado Piranesi in tri priznanja za delo. Žirija je Piranesi '97 podelila avstrijskima arhitektoma **Dieteru Henkeju** in **Marti Schreich**, eno od treh priznanj pa je dobila **Renata Walgonti** za zasnovno poslovne zgradbe Blitz v Zagreb.

PIHALNI ORKESTER HV Z GOSTI IZ SLOVENIJE - Lansko jesen se je nadaljevalo sodelovanje Simfoničnega pihalnega orkestra Hrvaške vojske s slovenskimi glasbenimi umetniki. Na koncertu 22. oktobra je z orkestrom nastopil tubist iz Maribora **Darko Rošker**. Kritika je posebej pozdravila njegov nastop v prvi hrvaški izvedbi skladbe Halix za tubo in pihalni orkester Amerikana W. Benson. 27. januarja je s Simfoničnim pihalnim orkestrom HV na koncertu v dvorani Vatroslav Lisinski nastopil solist na trobenti **Stanko Arnold** iz Ljubljane.

MARJANA LIPOVŠEK SPET V ZAGREBU - Slavna slovenska mezzosopranistka **Marjana Lipovšek**

je novembra lani v Hrvaškem glasbenem zavodu izvedla recital Lieda ob klavirski spremljavi ameriškega pianista **Anthonyja Spira**. Lipovškova je odpela sedem pesmi Franza Schuberta, sedem pesmi Albana Berga, osem ciganskih pesmi, op. 13 Johannesa Brahmsa ter dve skladbi Blagoja Berse. Po pretresljivi izvedbi Bersine skladbe »Seh duš dan« na stihe Vladimira Nazora, je bila deležna silnih ovacij. Tako se je nadaljevala glasbena lju-bezen, ki se je med operno zvezdo in zagrebško publiko vnela ob njenem lanskem nastopu v HNK.

SLOVENSKE LUTKE NA REKI - Lutkovno gledališče Konj iz Ljubljane je po uspešni predstavitvi na zagrebškem PIF-u lani jeseni nastopilo na Reki. Na reviji lutkovnih gledališč je pritegnilo veliko pozornost z dvema prestavama: z Don Juanom in z Naredite mi krs-to zanj.

PIANIST ŠETINC Z VIOLINISTOM NINIČEM - 1. decembra se je eden od vodilnih hrvaških violinistov **Tonko Ninič** odločil, da stoletnico smrti J. Brahmsa proslavi s solističnim recitalom v Hrvaškem glasbenem zavodu. Za spremljevalca za klavirjem si je izbral uglednega mariborskega pianista **Janka Šetince**, umetnika dolgoletne uspešne kariere. Na odru sta se znašla dva enakovredna mojstra svojih glasbil, kot rojena za izvajanje Brahmsove glas-be zrele romantike. Izvedene so bile vse tri moj-

strove violinske sonate, ena lepša od druge.

ZNANSTVENO PREDAVANJE - 8. decembra je bilo na fakulteti Kemijskega inženjerstva in tehnologije v Zagrebu v sodelovanju z Društvom diplomiranih inženjerjev in prijateljev kemijsko-tehnološkega študija predavanje z naslovom »Kavitacijski tok pri prehodnih režimih v cevovodih«. Predaval je dr. sc. **Anton Bergant** iz ljubljanskega Litostroja, sicer docent na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani.

LOTRIČ V SPLITU - 13. decembra je bila v splitskem HNK najnovejša postavitev Puccinijeve opere Turandot. Konec spektakularne premiere je bilo pozdravljeno z dolgimi ovacijami zadovoljne publiké. Režiser **Petar Selem** je posebno pozorost namenil značajem okrutnih in dobrih likov. Briljantni partner **Nelli Manulienko** (princeza Turandot) je bil **Janez Lotrič** (Kalaf). Njegova izvedba arije Nessun dorma je bila na ravni svetovnega tenorja. Gost dirigent je bil **Massimo de Bernart**.

EVROPA NA HRVAŠKEM - Decembra je bila v zagrebškem Evropskem domu v okviru prireditve Evropa na Hrvaškem odprta 5. jubilejna likovna razstava 1997 - 1998. V organizaciji Zveze Nemcev Hrvaške so bile predstavljene slike 42 uveljavljenih likovnih umetnikov, med njimi **Vasilija Josipa Jordana** in **Miljenka Romića**, ki živi in ustvarja v Sloveniji. Avtorica razstave je bila predsednica Zveze Nemcev mr. **Jasminka Petter**, ki je tudi članica Slovenskega doma.

GOSTOVANJE LJUBLJANSKE OPERE - 21. decembra je ansambel Ljubljanske opere gostoval v HNK v Zagrebu z opero Pel-leas in Melinsanda Claudea Debussyja. Zagrebška publika je z glasnim aplavzom in vzkl-kanjem »Bravo!« pozdravila hrabro predstavo iz Ljubljane, v kateri so »umetniški egziz« našli mnogi hrvaški umetniki: dirigent iz Splita **Loris Vantolini**, režiser iz Zagreba **Krešimir Dolencič**, scenografkinja **Izabela Šimunović** in kostimografkinja **Ivana Popović**, obe iz Zagreba. Solisti so bili **Josip Lešaja**, **Rebeka Radovan**, **Božena Glavak**, **Neven Belamarić** in **Robert Vrčon**. Direktor Ljubljanske opere **Dami-jan Božić** je potrdil svoj koncept postavljanja na oder redko izvajane repertoarja. Zagrebčani se še danes spominjajo lepe postave te opere leta 1965 na odru HNK z dirigentom Bar-rezo, režiserjem Ruždjakom in solisti, med ka-terimi je bil tudi **Noni Žunec**.

SLOVENSKI TEATER NA VIDEU - 13. januarja je bila v Kulturno-informativnem centru v okviru tribune Staro novo gledališče prika-zana video projekcija predstave **Alica** v čudežni deželi **Vita Tauferja** v izvedbi Slovenskega mladinskega gledališča. 20. januarja pa je bil predvajan video predstave »Butterendfly« **Mat-tjaža Pograjca** v izvedbi SNG. 27. januarja so v KIC-u predvajali videoposnetek predstave

Moške fantazije **Emila Hrvatina** v izvedbi SNG

V SPOMIN NA DIRIGENTA MA-TAČIČA - 16. januarja je Zagrebška filharmo-nija nadaljevala hvalne vredno tradicijo koncer-tov v spomin na legendarnega dirigenta **Lovra pl. Matačića**. Koncert pod dirigentsko palico **Milana Horvata** ponudil vpogled v delček zna-menitega Matačićevega repertoarja. Tokrat so bili na sporedu hiti iz Wagnerjevih oper. Kot gost je nastopil bas **Ivan Urbas** iz Ljubljane, ki je dobil pohvalne kritike. Pred koncertom je bi-la dodeljena bienalska nagrada za življensko de-lo Hrvaškega društva glasbenih umetnikov pev-skemu bardu **Tomislavu Neraliću**. Neralić je bil večkrat v svoji bleščeči svetovni karieri gost na slovenskih odrih. Je tudi član Slovenskega doma. Večkrat nas obišče in pogovarjamo se v slovenščini, ki jo zelo dobro obvlada, saj je obiskoval in končal gimnazijo v Mariboru.

SLOVENC V TEATRU ITD - 29. januar-ja se je končal festival »Zona devedesetih« v Teatru ITD. Nagrado za scensko glasbo je pre-jela skupina **Demolition Group Random Lo-gic** iz predstave »Tirja« SNG iz Ljubljane. Festi-val je trajal od 17. - 29. januarja. Izvedena je bila tudi praznizvedba Koltsove drame »U sa-moči pamučnih polja« v koprodukciji SNG in teatra ITD. Režiser je bil **Niko Goršič** iz Lju-bljane, dramaturg pa **Ivica Buljan** iz Zagreba.

MONDO BOBO V LJUBLJANI, OUT-SIDER V ZAGREBU - Na 8. filmskem festi-valu v Ljubljani se je novembra lani predstavil tudi film **Mondo Bobo** mladega hrvaškega režiserja **Gorana Rušinovića**. 10. februarja le-tos pa je bila v Zagrebu prva premiera kakšnega slovenskega filma po osamosvojitvi držav leta 1991. Hrvaška publika si je lahko ogledala film Outsider mladega slovenskega režiserja **Andre-ja Košaka**. Outsider je bil lani najbolj gledan film v Sloveniji.

HRVAŠKI BIDERMAJER V SLOVEN-SKI GALERIJ - Še do 29. marca bo v Lju-bljanski Narodni galeriji odprta razstava Bider-majera na Hrvaškem. Gre za gostovanje ene naj-lepših hrvaških razstav, ki je bila lani na ogled v zagrebškem Muzeju za umetnost in obrt. Na otvoritvi ljublj-an-ske postave sta bila navzoča hr-vaški in slovenski kulturni minister, **Božo Biškupić** in **Jožef Školč**.

Kulturna dogaja-nja spremljali in jih zapisali **Polona Jurinč** in **Ilinka Todorovski**

FOTOGRAFIRANJE JE ZBIRANJE IN TOLMAČENJE

Marija Braut, rojena Celjanka, je novembra lani v palači Narodnega doma v Opatiški ulici 18 v Zagrebu predstavila svoje fotografije iz gledališkega življenja.

Marija Braut se je šolala v Zagrebu, kjer je končala gornjegrajsko gimnazijo in se vpisala na fakulteto za arhitekturo. Ukvarjala se je s plesom v društvu Joža Vlahovič, potem pa je potovala po svetu kot članica folklornega ansambla Lado. Toda fotografija je bila njena največja ljubezen. V mojstrico umetniške fotografije je prerasla v delavnici ustanovitelja moderne umetniške fotografije **Toše Dabca**. Bila je sodelavka v njegovem ateljeju, nato se je kot fotograf zaposlila v Galeriji grada Zagreba, nazadnje pa je postala svobodna umetnica.

Zagreb je njen večni vir navdiha: njegove ulice, Gornji grad, Mirogoj, predmestja, navadni ljudje, umetniki. Majhnim stvarjem je dala novo razsežnost. Iz navadnega je ustvarila posebno. Vse v črno-beli tehniki, za katero meni, da je psihološko močnejša. Navdihnjena z gledališkim ozračjem je s krasno enostavnostjo beležila trenutke iskrenosti ter dramske, baletne in glasbene predstave, povezane s scenskim dogajanjem v svetlobah in temah raznih gledaliških

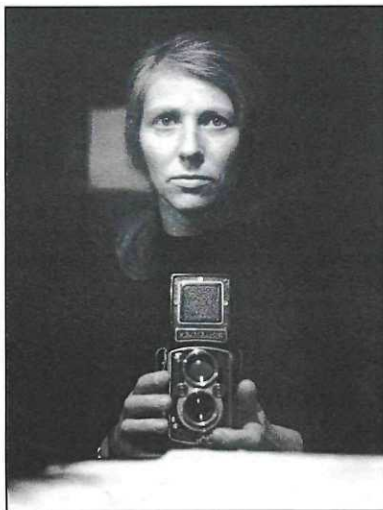
odrov: v kavarni Medulić, predhodnici današnjega satiričnega gledališča Kerempuh, v dramskem gledališču Gavela, Hrvaškem narodnem gledališču in na Dubrovniških

poletnih igrah. Na svoj poseben način, z značilnim kultiviranim očesom je slikala igralce v gibanju - pred, med in po predstavi. Majhne podrobnosti in situacije je zabeležila kot dokument nekega časa.

Razstavljanje je začela leta 1969 in se je doslej javnosti predstavila več kot stokrat. Njene fotografije so bile razstavljene tudi v Ameriki in Australiji. Je avtorica več monografij, med njimi »Zagreb moj grad« in »Dubrovnik, jedno lice rata 1993«. Je dobitnica številnih nagrad.

Marija Braut pravi, da je fotografija samostarski poklic: čeprav je povezan z ljudmi, z dogajanjem in svetom, je tudi odmik in življenje v osami - v temni komori, noči in miru. Ona stremi k popolni fotografiji, spoštuje pogled pred sabo, ne glede na to, ali gre za portret, pejzaž, Dubrovnik ali gledališče. Fotografija ji je odprla oči - kot bi skozi objektiv videla več in bi vse postalo pomembno. Kljub novim tehnikam, je fotografija tudi danes nenadomestljiv dokument, avtorsko delo po izbiri in vsebini. Marija Braut je obogatila zgodovino fotografije in ji dala pečat trajnosti.

Nada Gajdarov

PIA IN PINO - VELIKANA MODERNEGA BALETA

Hrvaškem narodnem gledališču v Zagrebu je bila v začetku oktobra slovesna izvedba baletne predstave Vrag na vasi, ki jo je skladatelj

Fran Lhotka ustvaril po scenariju umetniškega in življenjskega para **Pina in Pie Mlakar**. Tako se je Zagreb zahvalil umetnikoma, ki sta vstopila v jesen življenja in praznujeta 90. življenjski jubilej.

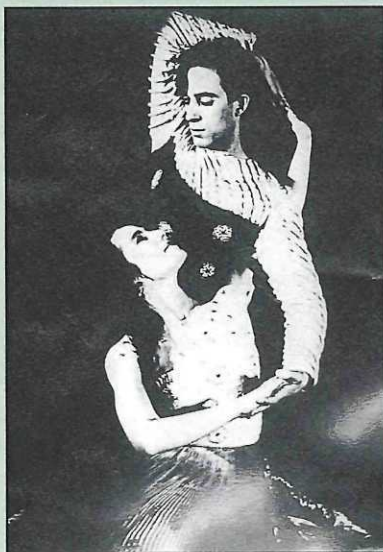
Zanimiva je zgodovina nastanka baleta Vrag na vasi, ki je Pio in Pina proslavil kot koreografa in plesalca. V Zagrebu je deloval slovenski klub, ki ga je vodil **Pitamic**, ki je Pina prinesel Lhotkine note z željo, da bi jih Mlakarja izvedla. To je bilo leta 1932. Od hrvaške praiizvedbe tega domačega baleta, ki sta še danes izvaja na domačih in tujih odrih, je minilo šestdeset let. Poleg Vraga na vasi, sta Pina in Pinovo koreografsko kariero označila še dva Lhotkina baleta, in sicer Balada o neki srednjeveški ljubezni in Čebula. Že desetletja sta ta dva velikana modernega baleta v svetu znana le kot Pia in Pino in bilo bi resnično neverjetno, če bi se v svetu baleta pojavljala samo eden od obeh.

Plesni legendi sta se spoznali pred sedemdesetimi leti v Berlinu, se zaljubili, poročili leta 1929 na Rabu, življenje pa nadaljevali ob Lhotkinih baletih na največjih odrih evropskih gledaliških hiš. Svetovno znani plesni par danes živi v Pinovem rojstnem kraju, v

Novem mestu. Na Pinovo rodno grudo se je s svojo življenjsko ljubeznijo vrnila tudi njegova sopotnica Pia Scholz, rojena v Hamburgu.

Pino se je šele kot dvajsetletnik začel učiti plesati in to v Berlinu. V gimnazijo je začel hoditi v Novem mestu, maturiral pa je v Mariboru. Za maturo je pripravil predstavo Ojdid na grškem jeziku. Vpisal se je na Filozofsko fakulteto v Ljubljani in po nekaj študijskih letih spoznal, da mu to ne leži. Sledilo je učenje na Koreografskem inštitutu v Berlinu.

Umetniška kariera Mlakarjevih se je začela leta 1929 v Berlinu, nadaljevala v Darmstadtu, Dessauu, Beogradu, Zuerichu, Münchnu, Ljubljani, Zagrebu. Velik uspeh Pina Mlakarja je tudi izvedba baleta Legend o Josipu Richarda Straussa na Slovenskih igrah v Salzburgu s solistko **Vesno Butorac**.

Ob vsem tem se moramo spomniti še na enega velikega baletnega plesalca **Štefana Furjana**, ki je med drugim plesal Mirka in tudi vraga u Lhotkinem baletu Vrag na vasi. Njegovo interpretacijo sta osebno pohvalila Pino in Pia Mlakar. **Štefan Furjan** se je rodil leta 1942 v Varaždinu in je posvojeni sin velikega slovenskega igralca, pokojnega Maksa Furjana. Od svojega tretjega leta je živel v Ljubljani. Baletno kariero je začel na ljubljanskem odru, ki jo je nadaljeval na sceni Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu in to od leta 1968 pa vse do pokoja.

Polona Jurinč

NAGRADA JANEZU LOTRIČU

V navzočnosti podpredsednice hrvaškega državnega sabora **Jadranke Kosor** in ministra za kulturo **Boža Biškupića** ter številnih javnih in kulturnih delavcev, so v 3. januarja v predverju HNK v Zagrebu okrilili poprsni kip **Vladimirju Ruždjaku**, nemu največjih hrvaških opernih umetnikov. Po tem slovesnem dogodku je bila dodeljena nagrada za najboljšo moško operno vlogo v pretekli sezoni, ki nosi ime slavnega baritona. Prejel jo je tenorist **Janez Lotrič**, cenjeni gost vseh hrvaških opernih hiš, ki je vedno bolj iskan tudi na evropskih opernih scena. Žirija v sestavi **Erike Krpan**, **Nade Ruždjak** in **Nedjeljka Fabria** je Lotriču dodelil nagrado za naslovno vlogo Miče v Gotovčevem Eru z onega sveta in za vlogo Don Alvara v Verdijevi oper Moč usode. Direktor opere HNK **Vladimir Kranjčević** je v svojem govoru poudaril pomembnost slovenskih tenorjev na zagrebški sceni.

Mario Šimenc, na poznejših predstavah pa **Josip Gostič**, **Noni Žunec** in **Josip Šutej**. Lotrič vedno pogosteje nastopa v Dunajski državni operi. Na začetku sezone je pel Bacchusa v Straussovi Ariadni na Naxosu. Marca ga čakata dve predstavi v vlogi Kalafa v Turandotu. Na seznamu je tudi za premierni produkcija Verdijeve Sicilijanske večernice in Mayerbeerovega Preroka. V Operi v Grazu ga čaka premiera v Cavalieri Rusticani in Glumačev. Po nedavnem briljantnem nastopu v vlogi Kalafa v Splitu, ga pričakujemo spet v zagrebški operi, ko bo prvič pel Radamesa v Aidi. Spomladi ga bomo morda slišali kot Tonija v Donizettijevi Hčerji polka.

Zanimivo je da je Lotrič debitiral v Ljubljanski operi v manjši vlogi v Verdijevi Moči usode, ko je **Vladimir Ružičak** gostoval kot Don Carlos. Lotrič je nagrado sprejel oblečen v župniščno narodno nošo poljskega kraja, ki jo Mičo nosi v finalu opere. Čeprav se mu je mudilo na predstavo Era..., ki je bila na sporedu po tej slovesnosti, smo mu uspeli čestitati za nagrado in mu v imenu Slovenskega doma podariti tretjo številko Novega odmeva. Povabili smo ga, da nas ob prvi priložnosti obišče, kar je z zadovoljstvom sprejel.

Polona Jurinč

RAZSTAVA SLIK VASILIJA JOSIPA JORDANA

V Umetniškem paviljonu v Zagrebu je bila 22. oktobra odprta razstava slik **Vasilija Josipa Jordana**, ki jo je slikar napovedal že v pogovoru za 2. številko Novega odmeva. Razstavo je v navzočnosti uglednih gostov in ljubiteljev umetnosti odprl minister za kulturo **Božo Biškupić**, ki je poudaril, da je ta razstava krona Jordanovega najbolj zrelega umetniškega obdobja in da danes, ko imamo pred sabo to ogromno delo, vidimo, koliko je avtor prispeval k ugledu hrvaške kulture v domovini in svetu. Ravnateljica Umetniškega paviljona **Lea Ukrainčik** je dejala, da sta na razstavi na ogled 102 Jordanovi slike, ki ilustrirata umetnikovo četrtnoletno delo (od 1972 do danes) in dajejo likovni publiki pogled na slikarstvo, ki svoje inspiracije išče v arhitektonskem fragmentu in fotografski skici, kjer so prostori realizirani v tehniki tonske gradnje in posebne osvetlitve in tonskega nanašanja barve. Na razstavi je bil predstavljen tudi slikarjev sakralni ciklus, sestavljen iz slik Kržižne poti za Cerkev sv. Antona v Zagrebu. Druga razstava slik Vasilija Josipa Jordana je bila postavljena decembra v Ivanić Gradu, in sicer v sklopu prireditve Božić v Ivaniću. Uvodoma je govoril **Stanko Špoljarić**, kurator Umetniškega paviljona v Zagrebu.

Polona Jurinić

FAUST TV: **GOETHE IN »NO AGE«**

Minilo je skoraj leto dni in »že spet« smo šli v Mariborsko gledališče na predstavo z naslovom: FAUST TV. Faust, TV, sex, rock'n'roll opera. Vedel sem za Goethejevo Fausta, poslušal sem opero Faust in bil sem zelo radoveden, kakšna bo predstava, zanimalo pa me je tudi, ali je ta tema danes še aktualna in kakšen način uprizoritve je našel režiser.

Zakaj TV? Avtor odgovarja: »Gledališče drži življenju ogledalo, televizija je življenje samo. Če ni bilo na televiziji, se sploh ni zgodilo. Zato Faust TV in ne preprosto Faust. Gremo na ziher.« In so šli.

Gledališki oder je velik televizor, ki je eksplodiral in iz sebe na orkestrski podij vrgele tipične scenografije nočnih programov. Na odru (v televizorju) so samo še ostanki katodne cevi. Ta je večna - izvor fikcije, bolj resnične od realnosti. Dramaturgija, ki popolnoma ustreza sedanjemu času.

Zgodba je znana: Mefisto, Fausti, Margareta v sodobnem ritmu življenja z enakimi problemi (samo bolj surovimi), kot jih je imel Goethejev junak. Režija in igralci (izredna scena z **Alenko Pintarič**) - vse je bilo ustvarjeno enkratno. Globoko pa sem se zamislil nad tistim, kar nam je v predstavi ponujal »Kanal 19 - No Age Minifest«:

No Age (Ničevo oziroma nikarkršno obdobje)
Je gibanje, ki bo nastalo v drugi polovici
devetdesetih kot odgovor na impotentno
st obstoječih ideologij, kot odgovor na dezorientacijo
v umetnosti, kot odgovor na pokvarjenost in
podkupljivost politike.

No aje bo nastal v času, ko bo časopise dokončno zamenjal tabloid, televizija pa bo čas prostočasnih aktivnosti dokončno spremenila v čas prostočasnih pasivnosti.

No age bo nadgradil (po svoji zunanji podobi na videz sorodni) nihilizem, kajti Ničev čas (No age) ni vreden niti anarhistovega pogleda, kaj šele bombe. No age je vreden samo prezira, no age je absolutna pasivnost, no age je ledena doba umetnosti.

No age je obdobje, v katerem občutljivim osebam odsvetujemo vsakršno uporabo drog in ideologij.

Po tem tekstu sem vsprašal (upam, da so se tudi drugi), ali se nam res obeta takšna prihodnost? Vzel sem znova v roke Goethejev spev in v njem našel tolažbo. Človeški duh, razen vseh zablod vedno zna najti pot k samemu sebi in k svojim večnim vrednotam! Iskreno upam, da bo »No age« samo potrošno blago na televiziji in da se ne bo nikoli uresničil. Ker drugače bi se morali vprašati tako, kot se sprašuje avtor na koncu predstave: Bog menda je. Bog je baje. Bog je tu nekje. Kje?

Ivica Kunej

VARAŽDINSKI GLASBENI VEČERI

V Katedrali Vnebovzeta Blažene Device Marije v Varaždinu so se 22. septembra začeli 27. varaždinski baročni večeri. Gre za glasbeno-scenski festival nacionalne vrednosti in osrednjo kulturno prireditev severozahodne Hrvaške. Festival, ki je potekal pod pokroviteljstvom hrvaškega predsednika **Franje Tuđmana**, je odprla predsednica županjskega doma hrvaškega sabora **Katica Ivanšević**, med navzočimi visokimi gosti pa je bil tudi slovenski veleposlanik **Matija Malešič**. Na otvoritvi sta Slovenski komorni zbor in Varaždinski komorni orkester izvedla »Vesperae de pluribus Martyribus«, ki ga je skladatelj Tomas Cecchini ustvaril v počastitev posvetitve Marka Krizežčana. V drugem delu programa je bil izveden »Magnificat« v D-duru J.B.Bacha. Na festivalu sta poleg Slovenskega komornega zbora nastopila še Consortium Musicum in Slovenski komorni orkester z oratorijem »Izrael v Egiptu« G.F.Händela.

Polona Jurič

Polona Juri-

DAN SLOVENSKE KNJIGE V KARLOVCU:

GOSTOVANJE MARKA KRAVOSA

Slovenski pesnik iz Trsta in predsednik slovenskega PEN-a Marko Kravos, novomeški župan Franci Koncilija in predstavniki novomeške knjižnice Mirana Jarca smo se 23. oktobra lani udeležili proslave ob dnevu slovenske knjige v Karlovcu.

Novomeška knjižnica je pomagala karlovški, da je organizirala in oblikovala oddelek slovenske knjige, ki zdaj šteje 3000 enot. Hrvaška nacionalna je namreč pooblastila Mestno knjižnico »Ivan Goran Kovačić« iz Karlovca, da zbira, hrani, obdeluje in posreduje slovensko knjigo. Ob podpori NUK-a iz Ljubljane ter z osebnim prizadevanjem svetovke za splošno izobraževalne knjižnice pri NUK-u dr. Silve Novljan nam je že leta 1994 uspelo izpeljati akcijo »Dar za bralce slovenskih knjig«. Akcijo sta podprla tudi Ministrstvo za kulturo RS in tedanji minister **Sergij Pelhan**. V akciji je sodelovalo 19 slovenskih splošno-izobraževalnih knjižnic in številne založbe ter organizacija Open Society Institute. Zbranih je bilo 600 slovenskih knjig.

V letih 1995 in 1996 nam je uspelo pri Ministrstvu za kulturo RS, ob pomoči samostojnega svetovke Igorja Prodnika pridobiti namenska sredstva za nakup slovenskih knjig za Slovence v Karlovcu. Žal nam zaradi znanih težav s poznim sprejetjem proračuna leta 1997 to ni uspelo in upamo lahko, da bomo letos zaprosena sredstva le uspeli dobiti.

Mestna knjižnica iz Karlovca v okviru karlovških dnevoev kulture vsako leto en dan posveti slovenski knjigi in pri tem povabi kakšno ugledno osebnost iz Slovenije. Lani je bil to **Marko Kravos**, slovenski pesnik, prevajalec, esejist, urednik in predsednik slovenskega PEN-a. Novomeška knjižnica je tako, kot ponavadi predstavlja avtorjevo delo in ustvarjanje. Marka Kravosa smo predstavili kot avtorja številnih pesniških zbirk, prevajalca publicista, ki piše tudi pravljice in radijske igre za otroke. Obsežnejše predstavitev njegove poezije so izšle v italijanski, nemški, angleški, francoski, španski, hrvaški, srbski, makedonški, madžarski, ruščini, romunski, gruzijski.

Posebno doživetje je bila avtorjeva interpretacija lastnih pesmi, ki smo jih pozneje lahko poslušali tudi v odličnem prevodu hrvaškega pesnika **Slavka Mihalica**. Marko Kravos je v svojem predavanju spregovoril o pomenu kulturnega in pisateljskega delovanja zunaj matične domovine, zlasti pa v Trstu. V nas pa je še dolgo odmeval čar Kravosove poezije, njegov avtentičen, radoživ, a poglobljen pesniški glas.

V nabit polni čitalnici so se predavanja in predstavitev Kravosove poezije udeležili predstavniki slovenskega veleposlaništva iz Zagreba, predstavniki in člani slovenskih kulturnih društev iz Zagreba in Karlovca, predstavniki karlovških mestnih in županijskih oblasti ter številno občinstvo. Ob tej priložnosti se je novomeški župan **Franci Koncilija** srečal s karlovskim podžupanom **Josipom Zaborškim**, vse skupaj pa nas je sprejel podžupan karlovške županije **Željko Šančić**, ki je poudaril pomen kulturnega sodelovanja med narodom. To se je doslej potrdilo tudi v vezeh med Karlovcem in Novim mestom. V okviru praznovanja slovenskega in svetovnega dneva knjige so recimo 22. aprila 1996 v novomeški knjižnici Mirana Jarca gostje iz Karlovca priredili glasbeno-literarni večer. To je bil izjemen dogodek, v katerem so sodelovali hrvaška pisateljica **Irena Lukšić** in dijaki Srednje glasbene šole iz Karlovca. Še en dokaz več, da kulture vedno lahko zblizujejo, povezujejo in bogatijo posameznike in narode!

Jadranka Matić-Zupančič

GOST, KI TO NI:

DIRIGENT
UROŠ LAJOVIC

Kot reden gost - dirigent Zagrebške filharmonije je **Uroš Lajovic** v zadnjem obdobju dirigiral na treh koncertih, ki jih je kritika ugodno ocenila. Konec oktobra je dirigiral Zagrebški filharmoniji z gostjo violinistko **Tamaro Smirnov**. Na programu v okviru »Bele oktaev« so bila dela Stanka Horvata, Jeana Sibeliusa in Dmitrija Šostakoviča. Konec novembra je bila v dvorani Vatroslav Lisinski dvakrat na sporedu koncertna izvedba opere *Fidelio* L. V. Beethovna. Uroš Lajovic je dirigiral Zagrebški filharmoniji, Akademskemu zboru Ivan Goran Kovačić in mnogim solistom, na čelu s slavno **Dunjo Vejzović** v vlogi Leonore. Rocco je bil gost iz Slovenije **Saša Čan**. Konec decembra je Zagrebška filharmonija v Lisinskem igrala na tradicionalnem filharmoničnem plesu. Pod dirigentsko palico Uroša Lajovica s solistko iz Avstrije **Martino Rueping** so bila na sporedu dela F. von Suppea, J. Straussa ml. in F. Lehara. Uroš Lajovic je oktobra za Večernji list izjavil, da se sploh ne počuti kot gost, ker s filharmoničnim orkestrom nepretrgoma sodeluje od leta 1986 in da vaje kljub velikim zahtevam potekajo brez problemov. Dejal je še, da so gostovanja zelo pomembna za orkester, ker ga usmerijo iz ustaljene poti, člani pa se spoznavajo tudi »v copatah«.

Polona Jurinč

100 LET OD SMRTI MATIJE VALJEVCA

Hrvaška akademija znanosti in umetnosti je ob stoti obletnici smrti svojega akademika, Slovence Matije Valjevca priredila znanstveno posvetovanje o njegovem življenju in delu. Posvetovanje je bilo 7. novembra 1997 v Varaždinu, mestu kjer je Valjavec preživel dolga leta svojega življenja kot gimnazijski profesor. S svojim delom je pomembno prispeval ne le k razvoju slovenske književnosti, temveč je pustil trajno sled tudi v hrvaški filologiji, paleografiji, akcentologiji, dijalektologiji in etnografiji. Poleg številnih hrvaških akademikov in profesorjev, poznavalcev Valjevčevega dela, se je posvetovanja udeležil tudi akademik Jože Pogačnik iz Maribora z referatom »Matija Valjavec in njegovo književno delo«. Na posvetu je bila navzoča tudi predstavnica Veleposlaništva Republike Slovenije iz Zagreba.

Alenka Vipotnik

BRANKO SUHY
U ZAGREBU

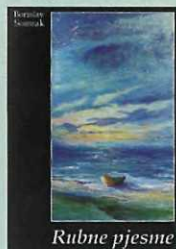
Malo je koji slovenski grafičar nazočan u zagrebačkim izložbenim prostorima kao što je to **Branko Suhy** iz Novog mesta - kao autor i kao jedan od organizatora tradicionalnog Biennala slovenske grafike u Novom mestu. Njegovo zadnje pojavljivanje u zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt tri zadnja tjedna 1997. godine predstavilo ga je kao rasnog slikara: stotinjak radova iz ciklusa »Španjolska palma« 1994.-1997. pristiglo je pred hrvatsku publiku nakon izlaganja u Obalnim galerijama Piran (Koper, Piran) i Kostanjevici na Krki. Slikajući svojevrsni dnevnik, »zapisničke slike« svojeg boravka u zemlji flamenca, gitara ali i Picassa, Suhy je pošteno registrirao sve viđeno ali i čitav niz asocijacija: jednako su važni

hamburger i gitara, majoneza i lijepa plesačica ... Osim naglašenom paletom, Suhy »zarobljuje« posjetitelja i velikim formatima - ako ste ležerni možete sa središnje točke sagledati vizure slika, ali ukoliko ste istinski ljubitelj slikarstva i Španjolske, dozvolit ćete da vas svaka zaokupi, jer toliko je toga na istoj površini da možete utrošiti nepregledan broj minuta ne samo gledajući pojedino platno, već snateći o nekim toplim predjelima i dalekim zemljama. Izložbena aktivnost Branka Suhya u zagrebačkim galerijama relativno je redovita i revni posjetitelji mogu pratiti njegovu aktivnost, no ipak je odabir prosinca za njegovo gostovanje pomalo nespretno - naime, u to doba svi »zaostaci« se nastoje nadoknaditi (zbog financijskih pravdanja), tako da je ova vrlo šarmantna izložba ostavila slabiji trag no što ga ova umjetnost i ovakav umjetnik zaslužuju!

Olga Vujović

BORISLAV SOMRAK: PESNIK IN SLIKAR

V oktobru je bil z nami. Molčeč in skromen. O sebi ni povedal skoraj nič. Namesto njega so govorili njegovi lepi pejsaži in njegovi stihih. Pesnik in slikar v eni osebi.

Rubne pjesme

V kratkem uvodu za zbirko »Zalutalo ljeto« (november 1966) je napisal tele vrstice: »Ova je zbirka nastala u nekom neobičajnom iščekivanju, kad se blagost jeseni neočekivano oduljila, a prvi mrazevi, možda i namjerno, zadržali tko zna gdje. Bili su to zlatni, novembarski sutoni nad rijekom, s jatima riba što izvode svoje dokone predstave u plićacima, samo za rjetke, povlaštene oči. A tamo, u onom nesretnom polisu, trijumfalni čovjekov pohod na prostor vlastite smislenosti nije posustajao. Što su ova kasna, jesenja jata riba, još imala s nama? Tih vjetrovitih podneva, u prozirnim strujama smireno se brstilo i šutjelo. Nešto od te šutnje ušlo je u ovu zbirku.«

STANJE RIJEČI

(iz zbirke »Rubne pjesme«, februar 1997)

Riječi gube snagu. Više ne pokreću mora. Venu li zato što ih olako izgovaramo?

Tko još poštuje riječi?
Svijetom haraju horde
verbalnih žonglera ...
A na tlu, zgrčene,
umiru bačene riječi ...

Za koga su ispisani toliki listovi?
Koju smo to stranicu uvažili?
Koju to knjigu nismo pogodili granatom?

A onda dolazimo do nemoći:
pisci su najgore bitange,
jer svjesno obmanjuju svijet!

Nekada su knjige bilježile mudrost.
Sada knjiga služi slavi erudite.
Nudi li se šutnja onima koji znaju?

Riječi gube snagu, valja započeti redukciju.
Ako još namjeravamo pomaknuti mora ...

(Izbral Ivica Kunej)

IRENA HRIBAR-BUZDOVAČIĆ:

ZAGREB - 2

Po dolutrajnom nagovaranju številnih bralcev in obćudovalcev mojega pisanja sem se le dala pogovoriti, da napišem še nekaj besed o Zagrebu. Teh besed bi seveda bilo še več, če bi članek honorirali, tako pa »garam« samo za slavo (a smo Gorenjci ali nismo).

Ko smo že pri denarju, imam super idejo za izboljšanje mestnega proračuna. Lahko bi storili to, kar menda počnejo Amerikanci. Oni zainteresiranim podjetjem prodajajo cestne luknje. Podjetniki potem te luknje na svoj strošek zakrpajo, na zaplate pa napišejo svoje reklamno sporočilo. Samo pomislite, koliko lukenj je v Zagrebu in koliko denarja bi se lahko zbralo na ta način. Na vsaki ulici bi zablistelo vsaj deset reklam, denarja bi bilo kot d..., lahko bi celo ukinili PDV. Trgovci in proizvajalci bi se lahko dobesedno izživljali, saj bi bilo prostora več kot dovolj. Tudi politiki bi lahko svoje obljube in sporočila pisali na te luknje. Kar vidim, kako bi na največji luknji pisalo: HDZ - ZNA SE, ali pa priporočilo Ministrstva za zdravstvo (ki se za veliko krdelo kun prikazuje na TV in objavlja v časopisih): ŠETAJTE I ČUVAJTE ZDRAVLJE! Bomo!

Menda se iz mestnega proračuna subvencionira tudi lokalni železniški prevoz. Ker se pogosto vozim z vlakom, se mi je ob pogledu na vagone porodila enkratna ideja, s katero bi lahko tudi železnica prihranila kakšno kuno (še posebej, ker ji država svoje specialne sprehode v Knin in Vukovar ne plača). Nekatere vlake so »svobodni umetniki« oziroma »umetniki na svobodi« tako posprejali in pobarvali, da jih ni za prepoznati. Kdor se razume v moderno umetnost, se bo strinjal z mano, da to pravzaprav sploh ni grdo, prej zanimivo. In zakaj bi jim branili. Naj barvajo, naj delajo, jim vsaj druge neumnosti ne bodo šle po glavi. Vagoni so brezplačno pobarvani in zaščiteni pred rjo, »umetniki« so namesto »strave« kupili barve in spreje, nikomur niso nič zaračunali, pa čeprav so delali ponoči in v nadurah.

Pa tisti plin, ki gori in gori na visokih in nihajnih dimnikih... kaj ga ne bi mogli izkoristiti za javne kuhinje....

V glavnem, kdor zna, zna. Zaslužiti in prihraniti. Takšni varčni ljudje, ki verjetno že dolga tri ali štiri leta varčujejo in si pritrjujejo od ust (samo čigavih?), so začeli okrog Zagreba graditi ogromne stanovanjske hiše. To niso več tiste 3x3 hiše, ampak 17x19x15... Tukaj se več ne prepeva tista: »Kučica u cvijeću, trava oko nje...« ampak: »Kučerina u asfaltu, Ero ispred nje...«

Pa še nekaj o najbolj boleči temi - o Slovencih in hrvaški »vunbaciteljski« ustavi. Kot bi rekel že malo zastareli Kalimero: To je krivica!!!

Kaže, da nismo avtohtoni. Za tiste, ki ne vedo, kaj ta beseda pomeni, sem pogledala v Slovar tujk (Klaičev), kjer piše, da to pomeni biti samonikeli. No, samonikli pa res nismo, takšna je samo trava. Vse nas so naredili ata pa mama, ampak za to se še ne leti iz ustave. Že mora biti kak drug razlog! Sicer pa ni tako slabo, če nisi v ustavi. Zdaj so takšni časi, da je dobro biti nekje v ozadju, v ilegali. Samo bojim se, da se nam bo v ilegali še kdo pridružil. Ilegala je naša realnost, ker čim si malo bolj na očeh, že moraš nekaj plačati. Morda pa bo hrvaški vladi postalo žal, da nas je vrgla iz ustave. Morda bodo rekli: »Ubošči majhni neavtohtoni, evo vam malo subvencije za vaše kulturno in drugo delovanje«. Morda bo tako razmišljala tudi slovenska vlada pa bo rekla: »Ubošči naši rojaki, sočustvujemo z vami. Lepo prosimo, vzemite malo večjo subvencijo za vaše kulturno in drugo delovanje«. Prav nedavno sodelovanje pevskega zbora na prireditvi v Linsinkem, kjer so nas kljub vsemu uvrstili med nacionalne manjšine, že kaže, da je hrvaški vladi malo žal. Na koncu so nas vse še bogato pogostili. Menda so se spomnili pregovora, da gre ljubezen skozi želodec.

Zagreb, 15. 1. 1998

MARIJAN HORN:

KRONIKA

DECEMBRA '97

Dvanajst smo petkov spet skupaj bili, kar nas je dobrih, iskrenih ljudi, ki za razlike nam ni prav nič mar, nam je prijateljstvo najlepši dar.

Če kdo med nami ne misli tako, drugo si družbo poišče lahko. Nam pa pusti naj, da v miru naprej delo nam teče kakor doslej.

Čez leto dejavni bili smo zelo, nam v delu, zabavi je leto prešlo.

Pevskih nastopov bilo je dovolj v Naši deželi kot še nikoli. Vse to zdržati bilo je težko, lahko pa priznate: bilo je lepo.

Zdaj to je za nami, veseli smo vsi, čeprav spodsrljaji so včasih bili. Takrat nam vsem skupaj bilo je hudo, zato nam nikar ne sodite strogo.

Naš Dom je gotovo bil ves rasprodan, saj se program je odvijal vsak dan. Dejavnost povečal je Novi odmev, takoj ko za vas je izhajal začel.

Srede so vedno nam pester bile: predavanja razna, razstave, se ve in da ne pozabim, da ne bo špetir, smo večkrat imeli literarni večer.

Med letom nam večkrat bilo je hudo, ker več naših članov je vzelo slovo. Zdaj v Domu naj nanje spomin še živi, bili so nam dobri prijatelji.

Za božič je Sabor čestitko poslal, je iz Ustave Slovence izgnal. Vendar gospoda naj v Saboru ve, da smo Slovenci še vedno ljudje!

In kaj naj za novo vam leto želim: zdravja, veselja in raznih dobrin, ter izpolnitev intimnih želja, ki bi privrele vam iz srca.

Slovenskemu domu želim od srca, da napreduje, ker se le da, da manj bi bilo jezikovnih juh, raje pa več uspešnih prikuh, da vsi bi med sabo prijat'ljivi bili, da v slogi in miru živeli bi vsi.

DOPUSTITE, MOJE JE IME - OKVIR

Moja rubna skromnost OKVIRA ne služi samo harmoničnom ukrašavanju pojedinih umjetničkih slika. Sa mnomo obrubljuju Vam, na primjer, zrcala, pa Vaše nakite, satove, očale i drugo. U dva sam Vam navrata o tome već pričao. Više riječima, a mnogo manje govorom slika. Danas, na oproštaju od Vas, dragi i poštovani, dopustite da bude obrnuto. Prepustit ću da o meni, zapravo o nama, OKVIRIMA, više i zornije, svojim jezikom kazuju - slike. Kad iz svojih domova izadete, bliže ili dalje »u otvoreni svijet«, rado bih da se i ondje podsjetite na mene, kao OKVIR. Da ne duljim - prepuštam riječ slikama ...

... NAS OKVIRA IMA GOTOVO SVUDJE ...

Da Vas nebrojenim daljnjim primjerima mene OKVIRA više ne zadržavam, zahvalju-

jem na pozornosti uz lijepe pozdrave - ostajem

Vaš OKVIR Vladimir Lesjak

Slike: 1. Lože u kazalištima, primjer HNK, Zagreb 2. Vitraj na stropu u crkvi Notre

Dame, Pariz, Francuska 3. Krajolik kao primjer okvira određenoj skulpturi 4. Redovi otvora na amfiteatrima u antiknom Rimu. Vjerojatni izgled, Italija 5. Pročelje Basilica di San Marco, Venecija, Italija 6. Je-

dan od najljepših mostova preko kanala u Veneciji, Italija 7. Skupine okvirnih oblika na jednoj kuži Shakespeara rodnog grada, Stratford-Upan-Avon, Engleska 8. Ljepotna cjelina nizova okvira na jednoj od zgrada u

Bruxellesu 9. Popunjenost prozorskim okvirima Empire State Buildinga u New Yorku, USA 10.-15. Okviri ugrađeni u prometala zemljom, morem i zrakom 16. Nas okvire koriste i u - svemiru: primjer Lunahod.

1

5

9

3

2

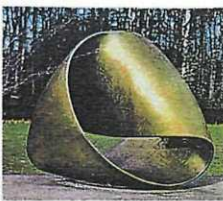
6

10

14

3

7

11

15

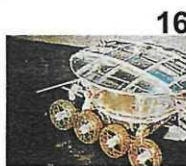
4

8

12

16

BRANIMIR ŽGANJER: MAVRICA - MAROGA

Čas iluzije v naglici podira.
Od mavrice je ostala maroga.
Sključena drža, starikava toga
vsem izpričuje, kako človek hira.

Stopnice so mu težavna ovira.
Sleherna misel - muka in nadloga.
S težavo hodi, roka ne uboga,
star muči se, boji se da umira.

Okolje mu je neznano in tuje.
Ubogi revež, koga naj poišče
v starosti, da ga štiti in varuje?

Naj se zateče v kakšno zavetišče?
Hiralnica se ta kraj imenuje.
Kam še sodi? Nikamor! Na smetišče.

Tudi v prejšnji številki je bil tiskarski škrt zelo dejaven. V pesmi Belokriška razglednica je premaknil vejico in tako spremenil njen smisel. Druga kitica se pravilno glasi takole:

Lej Izola, kot beli prt postlana,
te ta trenutek v preteklost zaziba.
Pri Kopru se središča izogiba,
bleščeča pot drži do Ankarana.

Avtorju Branimiru Žganjeru se za napako opravičujemo.

TRI NAJLEPŠE ŽELJE

Besedilo: A. M. Slomšek
Glasba: Vinko Glasnovič

ZGODOVINA
SLOVENSKEGA
JEZIKA

Slovenski jezik se je razvil iz praslovan-ske narečne osnove nekako po 8. stoletju. V Brižinskih spomenikih (ohranjenih prepisih iz obdobja okrog leta 1000) je že krepko zarisan, čeprav je še zmeraj razmeroma blizu praslovanščini. Nato se je hitro razvijal v osnovna slovenska narečja. Ta so: koroško, primorsko, rovtarsko, gorenjsko, dolensko, štajersko in panonsko. Iz teh sedmih narečnih podstav se je razvila vsa pisana množica današnjih narečij in govorov, čez štirideset po številu.

Leta 1550 sta izšli prvi slovenski knjigi, ki ju je sestavil protestantski duhovnik **Primož Trubar**. Tako se je osnoval slovenski književni jezik. Prej je obstajalo le pisno izročilo (Brižinski spomeniki, Rateški, Stiški, Starogorski rokopisi), slovensko pridiganje po cerkvah in še nekaj malega drugega. Protestantski pisci so napisali precej knjig, med njimi sta posebno znameniti Dalmatinov prevod svetega pisma in Bohoričeva slovnica slovenskega jezika (1584).

V knjižni jezik je bila povzdignjena osrednja slovenščina, kakršna se je gojila zlasti v Ljubljani. Dobila je tudi svojo pisavo (pozneje so jo poimenovali bohoričica), ta se je obdržala do sredine 19. stoletja, tedaj pa jo je zamenjala gajica, ki jo uporabljamo še danes.

Do sredine 18. stoletja se je jezik 16. stoletja ohranjal z neprestanim izdajanjem Hrenove knjige Evangeliji inu listuvi, ki je obsegala iz protestantskih besedil izbrane nedeljske in praznične evangelije in pisma. Ta besedila so bila jezikovni vzorec, od katerega se niso preveč oddaljevali. V primorsko narečno smer je šla v začetku 17. stoletja knjižnica Alasia da Sommaripa, v začetku 18. stoletja se je začela samosvajati prekmurska književnost (**Štefan Kuzmič**), od zadnjega četrletja 18. stoletja dalje pa tudi koroška (**Ožbalt Gutsman**).

Osrednji tip knjižnega jezika se je v drugi polovici 18. stoletja okrepil s plodovito dejavnostjo očeta **Marka Pohlna** in z Japljevim katoliškim prevodom svetega pisma. V tem času sta ustvarjala tudi **Anton Tomaž Linhart** in **Valentin Vodnik**; od prvega imamo dve komediji, od drugega pa pesmi, prvi slovenski časopis in več strokovnih knjig. Ta jezik je v začetku 19. stoletja opisal v svoji slovnici **Jernej Kopitar** in **Prešeren**.

Od leta 1843 so v tem jeziku izhajale Bleiweisove Kmetijske in rokodelske novice. Druga polovica 19. stoletja je bila za slovenski knjižni jezik zelo nemiren čas. Vanj so bile sprejete t.i. nove oblike (z brat-om, s kralj-em, lep-ega dne, visok-a vrata, večj-a hiša, večj-e mesto namesto

z brat-am, s kralj-am, lep-iga dne, visok-e vrata, večj-i hiša, večj-i mesto), da namesto de in pisa-va krt namesto kert, bralec namesto bravec. Močno so se razvili zvrstni jeziki: časnikarski (Slovenski narod, Slovenec, Edinost), strokovni (Cigale, Robida, Erjavec), in pripovedni umetniški (Levstik, Stritar, Jurčič, Kersnik Tavčar).

Slovenščina je počasi zamenjavala nemščino kot občevalni jezik izobraženih krogov. Zelo so si prizadevali, da bi postala jezik šole, gledališča, urada in javnega obveščanja. Tudi malodušja ni manjkalo: v strahu pred potujočevanjem so se nekateri zavzemali za strnitev slovenščine s srbohrvaščino ali ruščino. Zmagala je vendar misel, da je naravna in potrebna slovenska samostojnost v knjižnem jeziku in uveljavitev slovenščine v čim več vlogah - v vseh tistih, ki jih imajo t.i. veliki jeziki kot sta npr. nemščina in italijanščina. Proti koncu 19. stoletja je bil boj za slovenski knjižni jezik dobejovan: dobili smo Pleteršnikovo Slovensko-nemški slovar in Levčev Slovenski pravopis. Slovenska beseda se je povzpela v pesništvo (**Murn, Kette, Župančič**), pripovedništvu (**Cankar, Finžgar, Milčinski**) in dramatik (**Cankar**).

Tako smo Slovenci dočakali konec prve svetovne vojne. Tedaj smo bili razdeljeni med štiri države: večji del je prišel v Jugoslavijo, drugi v Italijo, Avstrijo, nekaj pa tudi pod Madžarsko. V osrednjem delu je slovenščino končno v celoti zavladala v šoli, gledališču, uradu in vsem javnem življenju, na preostalih področjih pa je ostala deželni jezik z omejenimi pristojnostmi. Najbolj so se za svoje naravne jezikovne pravice zavzemali primorski Slovenci (spomenik tega je Bevkov roman Kaplan martin Cedermač).

Posebno težki časi za slovenščino so bili med okupacijo v drugi svetovni vojni, tedaj so jo izirvale nemščina, italijanščina in madžarsčina. V teh usodnih trenutkih smo se Slovenci močno oklenili svoje materinščine in jo kljub težkim razmeram ohranjali. Po letu 1945 se je slovenščina spet razmahnila v vsem javnem življenju. Žal zaradi neizobraženosti in drugih vzrokov vanjo vse preveč vdirajo tuji načini izražanja (zalagati se za kaj 'prizadevati si', 'mezoizdelki' 'mesni izdelki', by-pass firma 'stransko podjetje'); tako so slovenski izobraženci velikokrat prisiljeni, da morajo s svojim ugledom nastopiti proti jezikovni malomarnosti.

Sodobna slovenščina je močno socialno in funkcijsko razčlenjena. Njeno sedanje stanje je nadrobno opisano v obsežni Toporišičevi Slovenski slovnici in v Slovarju slovenskega knjižnega jezika v petih debelih knjigah.

Po letu 1991, ko je bila razglašena samostojna država Slovenija, se slovenščina uveljavlja še v novih vlogah: postaja tudi vojaški parlamentarni in diplomatski jezik.

Po Slovenski slovnici Franceta Žagarja
povzela Marija Vukičević, roj. Cugelj

TRI NAJLEPŠE ŽELJE
NA SLOVENSKO
Vinko Glasnovič

ŠPORTNA DOGAJANJA

Športnih srečanj med slovenskimi in hrvaškimi športniki je bilo manj, kot bi si želeli.

Glavno športno srečanje se je odvijalo na rokometnem igrišču. 4. januarja se je v Celju odigrala tekma evropskih rokometnih prvakov med moštvoma Pivovarne Laško Celje in Badela 1862 Zagreb. Pred nabito polno dvorano so domačini igrali zelo angažirano. Vodil jih je hrvaški trener Zdravko Zovko, ki je bil dvakratni evropski prvak z rokometišči Zagreba. S Celjani so igrali tudi trije nekdanji hrvaški reprezentanti Alvar Načinović, Vladimir Jelčić in Iztok Puc. Celo srečanje so rokometišči Celja

vodili in zaslužno zmagali z 26 : 21. Rokometiščem Zagreba niso pomagale odlične obrambe slovenskega vratarja Rolanda Pušnika.

31. januarja se je v Zagrebu

odigralo povratno srečanje med zagrebškimi in celjskimi rokometišči. Pred polno dvorano so Zagrebčani hoteli zmagati in se maščevati za poraz v Celju. S po-

močjo tribune jim je to tudi uspelo z izidom 26 : 22. Tako so se rokometišči Pivovarne Laško Celje in Badela 1862 Zagreb našli med osmerico najboljših moštev Evrope.

Veliki slovenski in hrvaški rokometni uspeh so zaokrožile tudi rokometišče Krima iz Ljubljane in Podravke iz Koprivnice, ki se bodo med seboj pomerile v četrtfinalu rokometne lige prvakinj. O tem bomo več poročali prihodnjič.

Od 19. januarja do 1. februarja je v Melbourne v Avstraliji potoval velik teniški turnir Australian Open. V četrtfinalu juniorskega turnirja sta se pomerili Jelena Kostanić iz Hrvaške in Katarina Srebotnik iz Slovenije. V odličnem teniškem srečanju je mlada sličanka zmagala z 6 : 1, 6 : 3 in v finalu tudi osvojila ta veliki turnir.

Rok Jurinić

LEON ŠTUKELJ

MLADENIČ PRI STOTIH

V torek, 12. novembra 1997 sem na Radiu Slovenija v poročilih ob sedmi uri zjutraj kot prvo novico slišala tople čestitke gospodu Leonu Štuklju za njegov 99. rojstni dan. Po vsej Sloveniji se z velikim spoštovanjem in simpatijami govori o skromnem in prijaznem najstarejšem živečem osvajaču olimpijskih kolajin na svetu.

Leon Štukelj se je rodil v Novem mestu 12. novembra 1898. Študij prava je končal v Ljubljani, zdaj pa srečno poročen že dolga leta živi v Mariboru.

Na olimpijskih igrah v Parizu leta 1924 je osvojil dve zlati olimpijski kolajni v telovadnem mnogoboju, posamezno in na vajah na krogu. Potem je osvojil še zlato kolajno na krogih in bronasto posamezno in moštveno leta 1928 v Amsterdamu, na Olimpijskih igrah leta 1936 - tedaj kot 38-letnik - pa še srebrno kolajno na krogih. Kot gost predsednika Mednarodnega olimpijskega odbora markiza Juana Antonia Samarancha je bil Štukelj leta 1992 na OI v Barceloni in leta 1996 v Atlanti. Na obeh je bil zaradi svoje fenomenalne vitalnosti ter telesne in duševne svežine resnična atrakcija. Leon Štukelj načrtuje tudi odhod na OI v Sidneyju leta 2000 in pri tem pravi: »Seveda, če bom do takrat še živ ...« Vsi mi mu to iskreno želimo.

Sosedi vidijo gospoda Štuklja kako se vsak dan sprehaja, gre v trgovino in na sploh živi normalno, skromno in tiho, kot vsak drug slovenski državljani. Pravi, da je umerjeno, vsak dan popije kozarec rdečega vina, včasih tudi kak kozarec penine, malo telovadi in to bi bil lahko tudi recept za dolgo in zdravo življenje. Najslavnejši Slovenec si želi tudi dočakati tretje tisočletje.

Na TV zaslonih je v prenosu iz Atlante leta 1996 Štuklja, starega gospoda iz naše majhne Slovenije, gledala več kot milijarda gledalcev. Bil je prisrčen in hudomušen.

Zelo je priljubljen tudi na tujem in še vedno ga vabijo na vse strani. »Leteča gospodinja«, slavna Nizozemka Fanny Blankers-Koen, slovenska štirikratna olimpijska zmagovalka iz Londona leta 1948 ga je povabila na svoj 80. rojstni dan. Gospod Štukelj je bil rojen leta 1898, Fanny 1918, danes sta oba živa zgodovina svetovnega olimpiizma. Gospod Štukelj pravi: »Pridem, pridem, samo živ moram ostati ...«

Na koncu tega, upam, da za vas zanimivega napisa še tale novica: Markiza Samarancha je Leon Štukelj zaprosil, da bi končno tudi Slovenija dobila svojega člana Mednarodnega olimpijskega odbora, kar mu je bilo obljubljeno že v Barceloni leta 1992. Počakati bo treba do naslednjega zasedanja MOO, pa bomo videli, ali bo takrat tudi naša, slovenska zastava zavihrala na drogu med ostalimi članicami v Lausanni. Treba je dodati še to, da je Leon Štukelj tudi ob vstopu v stoto leto svojega bogatega življenja, dinamičen in aktiven odposlanec slovenskega športa in mlade samostojne slovenske države.

Oлга Šikovec-Luncer

OD LITIJE DO ČATEŽA:

PO LEVSTIKOVI POTI

V spomin na Frana Levstika in njegov potopis *Popotovanje od Litijske do Čateže* pridni Litijski vsako leto drugo soboto v novembru pripravijo Popotovanje po Levstikovi poti. Za dogodek je zadolženo podjetje Narava - Bregar d.d., ki vodi Projekt Levstika pot.

Lanski pohod je bil 8. novembra, letošnje, že 12. popotovanje pa bo v soboto, 14. novembra in pohodniki so že zdaj pristrčno vabljeni k udeležbi.

Pohod poteka po poti, ki jo v svoji knjigi opisuje Fran Levstik. Izhodiščna točka je Levstikova ulica v litijskem starem mestnem jedru, pot se nadaljuje proti Šmartnem, na Slatno, do Selše, zaselka Rodni vrh in na Libergo. V Moravčah si lahko ogledamo staro domačijo, kamor je k Toni Zidarjevi rad zahajal Levstik. Pot nas naprej pelje proti Gabrovki, vendar ne v središče, ampak proti ostankom gradu Turn, konča pa se v Čatežu. Popotovanje se vselej zaokroži s kulturno-zabavnim programom, domačini pa pohodnikom ponudijo

spominke, različne jedi in pijače.

Pohoda se rad udeleži tudi slovenski predsednik **Milan Kučan**, ki na cilj vedno pride med prvimi. Tokrat je prejel priznanje za udeležbo na desetih pohodih. Čeprav je vreme nagajalo - deževalo je in pihalo - se je 11. pohoda udeležilo okoli 5 tisoč pohodnikov, kar pa je

pol manj, kot leta 1996, ko je na jubilejnim, desetem popotovanju po Levstikovi poti sodelovalo več kot 12 tisoč ljudi. Na 11. pohodu je bilo tudi nekaj Zagrebčanov. Tako smo dali svoj prispevek k dogodku, ki ima velik zgodovinski in kulturni pomen.

Zdenko Jurinič

VELIKO PRIZNANJE NAŠI ČLANICI LEI HABUNEK

Članica Slovenskega doma Lea Habunek, 76-letna Mariborčanka, je konec lanskega leta dobila visoko mednarodno priznanje. Za prizadevano delo na področju tenisa ji je priznanje podelila Evropska teniška zveza ETA (European Tennis Association). V pismu, ki ga je podpisal predsednik ETA **Francesco Ricci Bitti**, je naša rojakinja obveščena, da je nagrado prejela kot zaslužna teniška funkcionarka za izjemne zasluge v razvoju in propagandi evropskega tenisa. Priznanje sta prejela še Finec **Erik Berner** in Francoz **Jacques Dorfmann**.

Lea Habunek je bila odlična aktivna igralka tenisa, pozneje pa dolgoletna teniška funk-

cionarka, zvezni kapetan, organizator številnih pomembnih mednarodnih teniških turnirjev ter duša in gibalna slavna tekmovalca Jadranske riviera na hrvaški obali. Naša draga Lea je bila aktivna v svoji domovini Sloveniji od leta 1947-53, ko se je preselila v Zagreb in tu na-

daljevala kariero izvrstne igralkice tenisa. Na teniških igriščih se je nazadnje pojavila leta 1968, pozneje pa je postala izrazita in opažena osebnost v svetu mednarodnega tenisa. Igrala je za Polet in Branik iz Maribora ter za Jugomontažo, Montažo in Trešnjevko iz Zagreba. Njena športna kariera je bila tesno povezana z nastopi in velikimi uspehi **Mime Jaušovec**, **Renate Šašak**, **Sabrine Goleš**, **Irene Škulj**, **Alenke Pipan** in drugih izvrstnih športnic. Izvoljena je bila v ženski komite Evropske teniške zveze (1975-1997), bila je delegatka za evropsko ekipno prvenstvo žensk v Mariboru in v Pragi, direktorica ženskih svetovnih turnirjev za svetovno lestvico... Izbrana je bila za dosmrtnega častnega direktorja turnirja Jadranske riviera, visoko priznanje pa je dobila ob 85-letnici organiziranega športa na Hrvaškem (1912-1997).

Ko pride v Slovenski dom, naša Lea izžareva življenjski optimizem, veselje in pesem. Je neposredna in pristrčna, odprta za vse in izjemno priljubljena. Tudi Slovenski dom ji iskreno čestita za velika mednarodna in domača priznanja.

Olga Šikovec-Luncer

PRISPEVEK K TEHNIKI PREŽIVETJA V

S tem prispevkom želi avtor cenjeno občinstvo opozoriti na pojav, ki potrjuje, da Darwinova teorija napredka živega bitja ni stoddostno točna.

Novo bitje, HOMO PRIMIGENIUS ZAGRABIENSIS je detektirano z velikimi težavami, saj se od zunaj ne razlikuje od navadnega meščana in ga na prvi pogled ni mogoče izolirati. Ne glede na nizko kulturno raven se je naučilo sodobno obleči, hoditi vzravnano, voziti avto, zna pa tudi izreči nekaj enostavnih besed, s katerimi se praviloma lahko dolgo dobro prikriva. Pri obravnavi tega pojava pomagajo izkušnje iz drugih mest in dežel, odkoder prihajajo poročila o podobni problematiki. Ker to bitje v javnem življenju povzroča iz dneva v dan vse večje težave, želimo na enem mestu natančno razložiti doseganje rezultate raziskovalnega tima, ki skuša ta naravni pojav znanstveno obdelati in omejiti na znosno raven. Iz navodil so izločene laboratorijske metode, ki širši javnosti niso dostopne, naštetih je le nekaj koristnih pripomočkov, s katerimi si lahko posameznik pomaga, da bi pravočasno zaznal to nevarno bitje in razvil samozaščitne mehanizme.

Navodila za detekcijo HOMO PRIMIGENIUS ZAGRABIENSIS

1. Govor:

- opazen je pojav enosmerne komunikacije, kar pomeni, da govori samo on. Če po naključju pridete do besede tudi vi, ne poslušajte, ampak samo nestrpno čakajte, da končate, ko bo lahko brljajal naprej.

MEGAPOLISU

- pogosto se zgodi, da ne konča stavka, ker mu celota uide iz glave. Tedaj naredi pameten obraz z gesto - »saj je ostalo že znano«.

- bodite pozorni na tujke (predvsem latinske), ki jih zelo rad uporabi in meša povsod, ne glede na smisel stavka ali govora.

- opozorilo o nepravilno uporabljeni tujki bo obrnil na šalo, če pa se to zgodi v družbi, ko je okrnjen njegov ugled, se bo verjetno hudo maščeval.

- ne razume, če nekdo nima rad isto, kot on.

2. Vedenje na javnem mestu:

- težko se orientira in nikoli ne razume, kje je konec vrste v trgovini, banki... Praviloma pride z napačne smeri, naravnost pred blagajno.

- če ima mobilni telefon, ga drži pri ušesu tudi, če se trenutno z nikomer ne pogovarja. V restavraciji ga ne izklopi in ga ima vselej na vidnem mestu na mizi.

- ko telefonira, kriči, tako da telefona morda tudi ne bi potreboval. Še najbolj je glasen, če misli, da morajo vsi slišati, kako pomembna oseba je v njihovi bližini (ponavadi dobava »šleperja« kumaric iz uvoza ali kaj podobnega).

3. Vedenje v javnem prometu:

- vožnjo doživlja z veliko frustracijo, ker ga vsi ovirajo pri namenu, da nekam pride. Za njega ne obstajajo drugi udeleženci v prometu, so samo ovire, ki ga neskončno nervirajo.

- ko prižge smerni kazalec, takoj zavije v nakazano smer, ker je prepričan, da ima do tega

pravico že s tem, ker je signal dal. Tisti (v negativnem smislu) bolj razviti primerki homo primigeniusa pa signala sploh ne dajo, saj morda niti ne vedo, za kaj so tiste palice pod volanom ali pa mislijo, da so dovolj pomembni, da bodo drugi pazili, kaj bodo naredili - posebej ga motijo počasni pešci na zebrah, zato jim bo namestoma hitro peljal nasproti. Če ne gre drugače (če pešci ne morejo dovolj hitro pobrisati), bo močno zaviral, preklinjal in mahal z rokami. V kratkih trenutkih, ko je sam pešec (na poti do kioska), bo stalno godrnjal, da kakšne vse opice danes dobijo voziščno dovoljenje.

- zvočni signal uporabi takoj, ko ga nekdo ovira v želji, da po mestu vozi prek 100 km na uro.

Upamo, da vam bodo te vrstice pomagale pri prepoznavanju tega prikritega in agresivnega bitja, ki bo tembolj nevarno, če bo lahko neopaženo delovalo in ogrožalo prebivalstvo. Zdravilno sredstvo se še raziskuje, tako da zaenkrat ni mogoče priporočiti zanesljivega in učinkovitega antibiotika zoper te pošasti. Morda bo po naključju kdo od bralcev pri sebi opazil kakšnega od navedenih simptomov. Prosimo, da se v primeru, če sam ne more opraviti simptomatske terapije, takoj oglasi raziskovalnemu timu. Če pa to besedilo koga osebno prizadene in če se ob njem še razjezi, potem je zadeva že v kritični fazi, ko je potrebna nujna pomoč - seveda v primeru, da še obstaja drobec kritičnega duha, ki bi mu pomagal spoznati osebno napako.

Dr. Waldemar von Bauer
(prirenil Silvester Kmetič)

RADIOTELEVIZIJA SLOVENIJA

ODSLEJ TUDI NA SATELITU

Tisti naši člani, ki ne morete sprejemati programov slovenske radiotelevizije, boste gotovo veseli novice, da RTVS od decembra lani oddaja tudi preko satelita Hot Bird 3. Več kanalov na tem satelitu je RTVS najela skupaj s HRT.

Objavljamo samo nekaj tehničnih podatkov, zainteresiranim pa priporočamo, da pokličete RTV Slovenija, OE Oddajniki in zveze, telefon 00 386 61 175 27 81.

Satelit:
Transponder št.
Frekvenca:
Polarizacija:
Digitalni standard oddajanja:
Pogojni pristop (sistem kodiranja):
Oddajni antenski sistem:

Eutelsat, Hot Bird3
80
12302,880 Mhz
Y (približno vertikalna)
DVB/MPEG-2
VIACCESS
Widebeam

Za individualni sprejem z enim satelitskim sprejemnikom potrebujete anteno z univerzalno sprejemno glavo (LNB). Poleg sprejemne parabolične antene potrebujete še ustrezen koaksialni kabel in digitalni satelitski sprejemnik, ki ga preko SCART ali UHF izhoda priključimo na TV-sprejemnik. Pri nabavi sprejemnik (Acer, Aston, Galaxis, Hughes Network, Nokia, Philips, Sagem, Smile, Thomson, Multimedia, Visionetix, Xcom) morate dobiti zagotovilo, da so pripravljeni na kodirni sistem VIACCESS in da poleg tega lahko sprejemajo nekodirane programe.

radiotelevizija slovenija
Prvi na satelitu!
HOT BIRD / 13° VZHODNO

NE POZABIMO SLOVENSKE JEDI

Nova številka Novega odmeva je za nekaj dni »zamudila« letošnji pust. Kljub temu smo tokrat za vas izbrali pustne dobrote: morda boste z njihovo pravo popestrili kakšen drug dohodek v letošnjem letu, če ne, pa si te napotke shranite za prihodnje leto!

Na pustni torek so gospodinje od nekdaj pekale krofe ali »bobe«, kot jim rečemo Prekmurci. Narediti krofe ni enostavno, saj morajo imeti lepe »krance«. Včasih se je reklo, da se v hiši, kjer se na pustne dni ne cvrejo krofi, poleti ne bo sušilo seno ali pa, da ob slabo pečeni krofih na pustni torek repa ne bo debela. Cela vrsta vrah zapoveduje, da se je ob pustu treba dobro najesti. Obilna pojedina bo prinesla bogato letino, drevje bo dobro rodilo, kokoši bodo pridno nesle in dekleta bodo našla ženina. Tisti pa, ki se za pusta ne naje do sitga, bo vse leto lačen. Zatorej, dober tek!

Cvetka Matko

PUSTNI KROFI

Če hočemo na pustni dan družino razveseliti s krofi, kar je pri nas običaj, moramo upoštevati najnujnejša navodila, da nam uspejo.

Presejana moka naj bo v primerni posodi (v kateri bomo krofe tudi zamesili) pokrita s prtičem vsaj en dan pri sobni temperaturi, da se dovolj ogreje. Na predvečer cvrtja krovov postavimo v kuhinjo

NAGRADNI REBUS

KAKO DO REŠITVE?

Navadni REBUS rešujemo od leve proti desni, in sicer tako, da uganjamo, kaj predstavljajo posamezni elementi rebusa. Po vrsti brane črke na ta način dobljenih besed ali črkovnih kombinacij sestavljajo rešitev rebusa.

Za pravilno rešitev rebusa razpisujemo lepo nagrado: brezplačno udeležbo na naslednjem IZLE-

še vse druge dodatke, odmerjene v potrebnih količinah (po receptu). Mislimo na jajca, maslo ali margarino, rum in limono, ki jo operemo in obrišemo. Mleko pogrejemo tik pred mešanjem oziroma dodajanjem kvasa. Nekatere gospodinje dodajo manjše količine sladke smetane. Če jo, potem tudi to pred uporabo pogrejemo. Natančne količine mleka ni mogoče določiti vnaprej, ker je poraba odvisna od suhosti moke, ki ni vedno enaka. Prostor mora imeti temperaturo

mi. Ko opazimo, da že lepo vzhajajo, jih s prti previdno prekucujemo - obrnemo. Pri tem prsti ne smejo pustiti na krofu vdrtov in zmečkanin. Med tem časom že grejemo masčobo za cvrtje, ki je med gretjem nikoli ne pokrivamo. Primerno temperaturo ugotovimo s koščkom testa in suho leseno kuhalnico. Če se ob njenem robu, ki smo ga pomočili v olje, delajo drobni gosti mehurčki, je temperatura prava. Košček vzhajane testa mora počasi zacvrčati in zarumeneti. Če je masčoba prevročna, se krofi od zunaj naglo zacvrčejo, znotraj pa ostanejo surovi. Če je premalo segreta, so krofi predolgo v masčobi, testo se razleže in prepoji z oljem ali mastjo

mleka, ščepec soli, 8 dkg masla, 40 dkg fine moke in 2 dkg vzhajane kvasa, vaniljev sladkor.

PRIPRAVA:

Naredimo kvašeno testo, ki ga dobro stepemo, da se loči od kuhavnice. Pomažemo skledo z raztopljenim maslom in damo testo vzhajati. Vzhajano testo položimo na segreto, z moko potreseno desko, razvaljamo 1 cm debelo. Izrežemo z obodom kroge, na sredino vsakega damo nekaj mlačne marmelade, položimo drugega na drugega, sistemo in izrežemo oba z nekaj manjšim obodom. Krofe polagamo na potresen prt, jih sproti pokrivamo in damo vzhajati. Ocvremo jih na razbeljeni masti ali olju, tako da pride gornja stran navzdol. Ocvremo jih sprva pokrite, a ne na prevročem ognju! Ko jih obrnemo, cvremo brez pokrovice. Potresemo jih z vaniljevimi sladkorjem in serviramo tople.

RECEPT MOJE BABICE

POTREBUJEMO:

5 rumenjakov, 10 dkg sladkorja, 1 žlica konjaka ali ruma, 1 l

VEČNA VREMENSKA NAPOVED

Vreme bo med letom spremenljivo, deževno, snežno, vetrovno, mrzlo, toplo - kakor bo pač nanese. Vendar je gotovo, da poleti ne bo snežilo in da ob božiču ne bo vroče. Zima se bo začela tedaj, ko začnemo misliti spet na pomlad in poletje. (C.M.)

Januar

Mraznoh

Februar

Pustni torek

Marec

Snegetaj

nad 23 stupnja C, okna zaprta, vrat ne odpiramo, če ni nujno. Temeljito zamešeno testo ne postavljamo na preveč segret prostor, za vzhajanje potrebuje testo primerno toploto - ne previsoko - in določen čas, da kvasovke opravijo svoje delo. Sele potem damo testo na desko, ga rahlo razvaljamo in izrežemo krofe. Kuhinjski prti, na katere jih sedaj polagamo, morajo biti tudi topli. Izrezane krofe sproti pokrivamo s kuhinjskimi krpa-

**SLOVENSKI DOM VABI!
TAJNIŠTVO**

je odprto vsak delovni dan
od 10. - 12. ure,
ob četrtkih pa tudi od 18. - 20. ure.
Telefon: 421 - 985

KLUB MOJA DEŽELA

je odprt vselej, ko so v Slovenskem
domu prireditve, sestanki sekcij ali
tečajev oz. ko je odprto tajništvo.
Ker ne gre za klasičen lokal, se pi-
jača plačuje po načelu »Podarim-
dobim« oz. »Kolikor kapljic-toliko
kuna«.

ČITALNICA IN TV DVORANA

sta odprti vsak delovni dan
od 10. - 13. ure.

DVORANA PREŠEREN:

razstave so na ogled
vsak dan od 10. - 13. ure.

KNJIŽNICA

je odprta vsak torek
od 16. - 18. ure in
vsak četrtek od 10. - 12. ure.

VAJE PEVSKIH ZBOROV:

ženski zbor
Slovenski dom:
torek in četrtek, od 19 - 20 ure,
mešani pevski zbor
Slovenski dom,
torek in četrtek, od 20 - 21 ure,
zbor duhovne sekcije
A.M.Slomšek,
petek od 16. - 17.30 ure.

VSTOPNIN

za prireditve in dogajanja v Slo-
venskem domu NI.

V Kulturno-prosvetno društvo Slo-
venski dom se lahko včlanijo vsi
Slovenci iz Zagreba in Zagrebske
županije ter vsi drugi posamezniki
in pravne osebe, ki sprejemajo sta-
tut društva. Članarina za leto 1998
je 20 kun.

Vsak član prejema mesečni bilten
o dogajanjih in prireditvah v
društvu.

PIŠITE NAM!

Oglase, sporočila in obvesti-
la, novinarske in literarne pris-
pevke ter pisma bralcev nam
pošljite na naslov:

Kulturno-prosvetno
društvo Slovenski dom,
Masarykova 13/I,
10 000 Zagreb.

e-mail: slovenski-dom@zg.tel.hr

**SVETE MAŠE
V SLOVENSCINI**

so dvakrat na mesec v cerkvi Ra-
njene Isusa na Trgu bana Je-
lačića. Po maši je druženje v Slo-
venskem domu.

KORISTNI NASLOVI**VELEPOSLANIŠTVO
REPUBLIKE SLOVENIJE**

Veleposlanik Matija Malešič

Savska 41 (aneks)

10000 Zagreb

tel. 6156 - 503 in 6151 - 633

fax: 6159 - 463

Konzularni oddelek

Konzul Marko Sotlar

Uradne ure od 9.00 - 12.00

tel. 6121 - 511 in 535 - 122

**GENERALNI KONZULAT
REPUBLIKE SLOVENIJE****V SPLITU**

Generalni konzul Jože Hlep

Obala hrvatskog narodnog prepo-
roda 3

21000 Split

tel. 021/ 356 - 988 in 356 - 880

fax: 021/ 356 - 936

KONZULARNI DNEVI NA REKI,

ki jih vodi konzul Marko Sotlar,
so praviloma enkrat na mesec v
prostorih Kulturno-prosvetnega
društva Bazovica, Podpinjol 43
51000 Rijeka, tel. 051 /215 - 406

SAVA TRADE ZAGREB d.o.o., prodajalna: Preradovičeva 31 a, tel: ++(0)14 81 90 80, fax: ++(0)14 81 71 86

